

MISTR

•

Ivan Klíma

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Mistr

Ivan Klíma

Znění tohoto textu vychází z díla [Mistr](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Orbis v Praze v roce 1967. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Ivan Klíma: Mistr), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 19. 3. 2021.

OBSAH

OSOBY.....	6
DĚJSTVÍ PRVNÍ	7
Obraz první.....	7
Obraz druhý	27
DĚJSTVÍ DRUHÉ	46
Obraz třetí.....	46
Obraz čtvrtý	53
Obraz pátý.....	66

OSOBY

MISTR TRUHLÁŘ

PROFESOR

LEOŠ

ANNA

FRANTIŠKA

DĚJSTVÍ PRVNÍ

Obraz první

Hala maloměstské vily. Po straně schody, které ústí na dřevěnou galerii se sloupovým zábradlím. Pod schody tulení kůže. Krb. Stranou od něho na schodovitě vyvýšeném místě křeslo. Nad křeslem abstraktní obraz. V pravém zadním rohu velká skříň se skleněnými dveřmi, na policích stojí vycpané kočky. Na skříni pouzdro s houslemi. Vedle skříně starobylá a velmi skladná almara. U krbu stojí srovnáno pět párů zimních bot, kbelík, sekerka. Na věšáku zimní kabáty a kožich. V levém rohu knihovna s převážně encyklopedickými svazky. Na jejím boku je přidělaná dvoupatrová polička. Na vrchní polici stojí láhve, na spodní telefon. V pravém předním rohu visí velký tlakoměr (může být i aneroid). Stranou od něho stůl s klikovým gramofonem. Na druhé straně místnosti stůl s rádiem, jehož šňůra není zapojena. Na stěně gong, pod ním stojan s několika loveckými puškami. Stůl. MISTR vstoupí, na zádech nese objemný balík. Rozhlédne se po místnosti, potom pomalu sesune ze zad balík, opře jej o stůl, otře si čelo. Přistoupí k rádiu, otočí přístrojem o 180°, všimne si šňůry na zemi, rozmyslí se, opět přístroj vrátí do původní pozice. Vráť se ke svému balíku.

PROFESOR vstoupí, jde rovnou k barometru, vytáhne notýsek, znamená si cosi, všimne si cizího muže, který je k němu obrácen zády.

MISTR (*aniž se otočí*): Tak jsem tedy dorazil. Mám ve zvyku přicházet včas.

PROFESOR (*sundává si beranici a kožíšek, usedne ztěžka na židli a zouvá si boty*): Každý den hodinu do školy a zpátky, ale nestěžuji si. V dnešním světě je to vlastně velká výsada, téměř poslání, když ještě smíte předstoupit před živé lidi, abyste k nim mluvil. A také za celých třicet let, když nepočítám ony čtyři nešťastné roky, ani jednou se nestalo, abych nepředstoupil. (*Všimne si balíku.*) To jste přinesl vy?

MISTR: To je moje poslání. Zavolají a jdu.

PROFESOR (*dojde k balíku, prohlíží si jej zvědavě*): Kotel na teplou vodu? Ani jsem si nevšiml, že by venku stál nějaký povoz. Jak jste se s tím sem dostal? (*Zaklepe na balík, ozve se dutý, dřevěný zvuk.*) Nebo skříň? (*Odstoupí trochu.*) Vypadá to, jistě mi prominete ten nápad (*zasměje se*), jako rakev!

MISTR (*se teprve nyní otočí, přejde kolem PROFESORA k balíku, potom stáhne obal, složí jej pečlivě a položí na jednu ze židlí*): Víím, že v tuto chvíli není nikomu lehké. A poznal jsem, že není slov, která by mohla utěšit. Bohužel nevolali nic bližšího kromě rozměrů. Dva metry bez čtyř centimetrů.

PROFESOR (*zírá ohromeně na předmět*): Ale tady jsme přece všichni živi a zdraví. (*Zarazí se.*) Ovšem bratranec, co si přivedl tu číšnici a je v penzi, poněkud postonává. Nesnáší hluk a často vede podivné řeči. Cum non sis, qui fueris, non esse cor velis vivere.

MISTR: Jak podivné – býval kdysi tak hlučný!

PROFESOR (*užasle*): Vy ho znáte?

MISTR (*důstojně*): Tehdy jsem ještě maloval džbány.

PROFESOR (*nejistě*): Ano, skutečně, zdá se mi, že si vzpomínám... ovšem, mluvíval o vás. Posad'te se přece... To je hezké, že jste se zastavil. A teď – už nemalujete?

MISTR: Zdálo se, že pořád někam spěchá. Kam? Proč? Nám všem by bylo třeba odebrat se na poušť!

PROFESOR (*s úlevou*): Ano, chápu... Jistě chcete spatřit starého přítele. (*Nejistě.*) Zastavil jste se prostě cestou za svou smutnou povinností. (*Jde k rakvi, přeměřuje ji rukou, opakuje.*) Výjimečně dlouhá. Sto devadesát šest centimetrů.

MISTR: Volali dva metry bez čtyř čísel.

PROFESOR: Ale to snad...

MISTR se tváří upjatě.

Dva metry bez čtyř centimetrů. (*Sahá si na hlavu.*)

MISTR (*ukáže na řadu bot*): Nejste tu přece sám!

PROFESOR: Ovšem, ovšem. Ale musel bych o tom přece něco vědět. Chápejte to, my tady žijeme jako jedna rodina. Odložte si tedy. U nás je vítán každý příchozí. A snad byste měl chuť (*bere z police láhev*), je prý doma pálená a chválí ji. Já tomu nerozumím, nepiju už od dětství. Můj otec říkával: sklenička k skleničce, skončíš až v rakvičce. (*Zarazí se, pohlédne na rakvi.*) Snad bych měl zavolat bratrance?

MISTR: Netušil jsem, že mě má povinnost přivede až sem. (*Zamyšleně.*) Poslední dobou docházel spíš on za mnou. Přál si uvážit ještě všechno, než se odebere na poušť.

PROFESOR (*užasle*): Bratranec? Ale on přece... (*Přejde několikrát místností.*) Byl tu úplně spokojen. Má mladou ženu, nás, klid, kočky...

MISTR (*kategoricky*): Je nám všem třeba odejít na poušť. Nebesa přetáta obrysy holých skal. Ulehnete v tichu. Nasloucháte pouze šumotu přesypání. A večer, když vzejdou hvězdy... Kolik členů cítá vaše rodina?

PROFESOR (*zarazí se, pak tiše odpočítá*): Pět, je nás tu nyní pět.

MISTR: Na cestu dávám přednost čtyřem nebo šesti. (*Přistoupí k oknu.*) Není skutečného klidu tam, kde přebývají lidé. Bohužel. A vy jste nikdy nepomýšlel odejít na poušť?

PROFESOR (*užasle*): Já? Ne! (*Kategoricky.*) Mám tu přece svoje povinnosti. A proč bych to dělal? Nemiluji horko a nesnáším vrzání písku.

MISTR: Jste sebevědomý.

PROFESOR (*přistoupí k telefonu, prohlíží si jej; důrazně*): Nemám proč bych odcházel z tohoto domu... V době, kdy... (*zarazí se*) se neprávem pochybovalo o mém postoji, v té době mi ti zde důvěřovali a neváhali mě přijmout jako svého..., když jsem byl propuštěn. A já také, co bratrancí zemřela žena a než si přivedl tu mladou, snažil jsem se Františce nahradit matku. (*Dojatě.*) A ona mě... Naše vztahy jsou ty nej... (*Zarazí se – důstojně.*) A kromě toho moji žáci mě čekají každé ráno!

MISTR: A v noci? (*Užasle.*) Ani v noci jste nezatoužil?

PROFESOR: V noci si čítávám. (*Ukáže na knihovnu.*) Neznám větší radost než hledat, jak se staletími zvolna prodírá spravedlnost, jako by stále stoupala do strmějšího vrchu. Člověk se přece stal člověkem tím (*stržen*), že přes všechnu tíhu svého osudu směřuje k stále úplnější spravedlnosti! Nemyslíte?

MISTR: Naše dílna je oddělena pouhou zdí od velkého závodu. Zvláště v noci jsou jeho světla metána do našeho dvora tak, že nelze spatřit ani jedinou hvězdu. A jemná vůně i nejdražších dřev je setřena sousedstvím olejů a diaminotrifenolmethanových par!

PROFESOR: A někdo vás zavolal? Odtud?

MISTR (*upjatě*): Hlas! Mužský hlas!

PROFESOR (*důtklivě*): Ale to nebyl můj hlas! (*Vytáhne notýsek – vítězně.*) Nevolať jsem dva dny. Nikoho!

ANNA (*oblečena v pestrém svetru, sukni a domácích střevíčkách, v rukou má ubrus*): Ještě tu nikdo není? (*Jde k rádiu, zapne je, otočí se k rakvi.*) Copak? Umřel někdo? (*Zasměje se k PROFESOROVĚ.*) Nebo sis to objednal pro všechny případy? (*K MISTROVI.*) Pořád se bojíš, že se jednou vzbudíš a už se vlastně nevzbudíš. Ale vás musím odněkud znát! Nechodil jste na náměstí k Zelenému stromu? (*Jde k rádiu, opět je vypne, položí ubrus na stůl, zapálí si cigaretu.*)

MISTR: Moje poslání mě vedlo na nejrůznější místa. Jako mladík – léčil jsem dokonce koně. Upřímnou soustrast, paní!

ANNA: Mně? Děkuju. To je od vás milé. *(Jde ke skříni, otevře dveře, používá jich jako zrcadla, upravuje si vlasy.)* Že jste přišel. K nám nezabloudí ani noha. Nejhůř je to večer. Myslíte, že je to kvůli mně? Někomu možná nejsem dost vhod! *(Odstoupí od skříně, jde k tulení kůži, ukáže na ni.)* Škoda po ní dupat! *(Odtáhne ji stranou.)* Ale odněkud vás znám. To bylo určitě už po těch koních. Tehdy jste asi vypadal jinak. *(Jde k rádiu, zapne je.)* Oni *(ukáže na PROFESORA)* netančí, hudbu nesnášejí, nic. Kolikrát jsem si už říkala: seberu se a uteču. Ale kam? Je to někde lepší? A co vy? *(Ukáže na rakev.)* To jste sestrojil vy?

MISTR: Někdy i to. *(Vyndá z kapsy flétnu.)* Jindy opět toto. Jsou nejrůznější věci, které si lidé žádají. *(Jde k rádiu, chce zastrčit šňůru.)*

ANNA *(užasle):* Ale vy... Vy jste mistr! Ne... *(Jde k němu, bere mu z rukou šňůru.)* Manžel to nesnáší... Je už... Chce ticho! *(Strne proti MISTROVI, okamžik oba svírají šňůru.)* Chtěla jsem dokonce zpívat – mám k tomu hlas. Ale tady? Manžel pro to nemá pochopení!

PROFESOR: Aničko! *(Vyčítavě.)* Vždyť tu dýcháme všichni jeden pro druhého. *(K MISTROVI.)* Nepoznal jsem dům, o němž bych mohl toto více říci. I vy se doufám brzy přesvědčíte!

ANNA *(přistoupí ke stolu, vezme láhev, kterou PROFESOR nabídl MISTROVI, mstivě):* Tímhle vás napájejí? Nikdy nevědí, co podat hostům.

PROFESOR: Ale Aničko!

ANNA: Řekla jsem snad něco? Počkejte, já vám přinesu. *(Odchází, ve dveřích se potká s LEOŠEM, vyhne se mu širokým obloukem, vyjde.)*

LEOŠ (*jde pomalu do středu místnosti*): Neviděla jsi kocoury? Mělo se už dávno jíst! (*Shýbne se a nahlédne pod stůl.*) Jindy v tuhle dobu jsou už dávno tady a žebrají. (*Nahlédne za knihovnu.*) Dovedou se někdy schovat. Jsem rád, že vás poznávám. Ale proč? (*Přistoupí k rakvi, sejme víko, nahlédne dovnitř, opět víko přiklopí.*) Proč se jednou schovají a podruhé tak trochu nestoudně vystavují svůj hlad anebo dokonce choutky? (*Dojde k MISTROVI.*) Máme teď jenom tři: Anastaze, Alexeje a Alfonse! Těším se, že vás budu moci představit. Třeba Anastaz – podle spolehlivých hlášení, když dosáhl osmi měsíců, byl vzat a zapečetěn do speciálního neprůhledného pytle. Vezli ho osm set kilometrů po třicátém sedmém poledníku směrem k jihu. Překročili při tom šestnáct toků a jednu mořskou úžinu. Potom jej opět vypustili. Po třech měsících ho našli, jak obchází kolem rodného hnízda. Jak a kudy? Dovedete si to vysvětlit? Dovede to vůbec někdo vysvětlit? U nás na oddělení všichni užasli. Odvažuji se říct: jak málo z toho zatím víme o kočkách! (*Pauza.*) Ale to je ta naše polovičitost. Máme dneska hezký den – ačkoliv vlastně tak trochu pokažený. S tímhle vás poslali k nám?

MISTR: Je nám všem třeba odejít na poušť!

LEOŠ (*užasle*): Myslíte?

MISTR se tváří lhostejně.

(Rozhodne se.) S tím nemohu souhlasit. Musíme se držet toho, co máme. (*Jde ke gongu, udeří do něho.*) A proč se ještě nejí? (*K MISTROVI.*) Život tady mi vyhovuje. Uprostřed lidí a zároveň přírody. (*Důležitě.*) A mám tu ovšem své poslání. Kdežto na poušti... (*Zasměje se, jako by náhle pochopil.*) Ale já rozu-

mím, rozumím... Říkáme teď na oddělení: vtip pomůže, kde i technika selže. (*Halasně.*) Tedy na poušť! Ale předtím, když dovolíte, pojedli bychom ještě. (*K PROFESOROVĚ.*) Zdálo se mi, že tu cítím kmín anebo dokonce mandle. (*Udeří znovu do gongu.*) Ano, mandle! Kočky přiběhnou, sotva uslyší, že se chystáme. (*K MISTROVI.*) Zatímco na poušti? Ale vy možná ani nevíte, kdo jsem. (*Radostně.*) Šestnácté oddělení. Ty pěkné domečky, než jste musel zahrnout na Liščí pláň. (*Ukáže na sebe.*) Ty jsem schvaloval já...

MISTR ho pozoruje nehnutě.

(*LEOŠ znejistí.*) A pokud posloucháte tohle. (*Ukáže na rádio.*) Ne? Škoda. Mé jméno se často vyskytuje.

MISTR: Nedávno jsem poznal jednoho takového. (*Ukáže na gramofon.*) Jeho jméno se snad také vyskytlo. Zdál se mi však poněkud – kratší.

LEOŠ: Ano, skutečně? To je skoro... radostná shoda. (*Zcela znejistí.*) Ale tady – říkají mi tak trochu... jenom Leoši!

FRANTIŠKA (*vstoupí oblečena v kožených kalhotách a vysokých botách*): Proč do toho mlátíš? Copak nevíš, že tatínek nesnáší ten zvuk? Co když pracuje?

LEOŠ (*rozhořčeně*): Mělo se už dávno jíst!

FRANTIŠKA (*se nadechne*): Anna zase kouřila. Jednou ji to zahubí. Byla jsem až u Liščích plání... Je to jediné místo, kde je klid...

PROFESOR: A pak tady, holčičko! Ještě tady!

LEOŠ: Mám pocit, jako bych už od rána nejedl. (*Nadechne se, k ANNĚ.*)
Holoubě s mandlovou nádivkou?

FRANTIŠKA (*sehne se k podlaze*): A tuleň je zase posunutý. A tohle tady (*ukáže na rakev*), víte přece, že tatínka rozčilujou cizí předměty. (*Aniž vzhledne na MISTRA.*) O lidech ani nemluví. (*Jde k rakvi.*) Co to je? Proč to přinesli?

MISTR (*ukloní se FRANTIŠCE*): Jsem rád, že se zajímáte. Většinou se lidé nezajímají. Zvláště ženy. Jak nás spatří ve dveřích, propuknou v slzy. (*Ukáže – slavnostně.*) Toto zde jest truhla. Zhotovili jsme jedlovou. Způsobilo nám mnoho starostí, že nebylo bližších instrukcí. Víme, že pro křesťana jest možno vyhotoviti truhlu s hřebí a křížem, ale pro žida nutno bez hřebů a kříže. Pro jisté osoby s hřebí či bez hřebů, bez kříže či s křížem, ale zato musí být dbáno na postoj toho, kdo zhotovuje. Vyhotovili jsme tedy z jedlového dřeva bez hřebů a s krásným křížem, který však je lehký snímatelný. (*Předvede.*) Postojů pak bylo vystřídáno několik.

FRANTIŠKA: To ty, strýčku?

MISTR: Dnes o osmé hodině ranní volal telefon. Naléhavě byla objednána do tohoto domu jedna truhla.

FRANTIŠKA: Tatínek nic nevolal. A je to jeho dům.

PROFESOR (*pokročí k FRANTIŠCE*): Ale Františko, on má rozměry!
A zná se s tatínkem. (*Couvne opět, poněkud rozpačitě přikročí k barometru, vytáhne zápisník.*) Tlak už zase klesá. (*Vyjde.*)

LEOŠ (*ukáže na MISTRA*): A zajímá se o kočky. Tatínka to potěší. Mimochodem chtěl bych vědět, kde ty kočky jsou. (*Opět se skloní a hledaje pod almarou vycouvá z místnosti.*)

FRANTIŠKA (*k MISTROVI – jako by se styděla za Leoše*): Kočky tu nikdy nebývaly. Až teď, co jsem se vdala. Měli jsme orla, ještě když jsem byla malá. Byl v kleci tři týdny – venku – pod čimšníkem. (*K MISTROVI.*) Potom jednou v noci příliš křičel. (*Napodobí.*) Hiié, hiié, hiié. (*Zní to věrně a nelidsky.*) Pustila jsem ho. Ale ty tři týdny – seděla jsem celou dobu před klecí. Nehýbal se a díval se na mě. Měl černý zobák a oči žlutohnědé jako šelma... A teď, co je tady můj muž, už pět roků: kočky. Přišel jste za tatínkem...? Posad'te se... Musí přijít každou chvíli. Nemá rád, když ho někdo ruší z práce; ale k večeři přijde sám a přesně.

MISTR se chce posadit do křesla.

Ne, sem ne. Tady sedá jenom tatínek. (*Omluvně.*) To už je tak odmalička. Jenom pro něho... Říkáme mu trůn. Koupil ho na nějakém zámku – dokonce je o tom křesle jakási pověra. Ale k čemu jsou dneska pověry, když už se dá zničit celá zeměkoule? Jako děti jsme jim možná věřily. Ale tehdy jsme střílely ještě z praků a chytaly střevlíčky, smrtníky a chrousty. Jednou v létě se jich nahromadilo takové množství, že každý večer jich stovky narážely o sklo. Tehdy jsem je taky prvně viděla, jak se milují, milióny chroustů, zavěšených na listech v objetí svých chlupatých nožek, spojeni po celé hodiny ve své vášni. Napadlo mě: co když jednou bude nějak přemožena i smrt? Život by měl do té doby dotrvat. (*Během řeči začne připravovat stůl.*)

ANNA vstoupí, nese velkou láhev, je oblečena do večerních šatů. LEOŠ následuje ANNU, přináší velký svitek papíru. ANNA naleje sklenku sobě i MISTROVI.

LEOŠ *(téměř ANNU odstrčí, rozbaluje před MISTREM papírovou roli):* Co říkáte tomuhle? *(Čeká.)* Můj vlastní projekt! Tak trochu nečekané, vidíte? Vejdete – obyčejný dům – dokonce boty, sekyrka, gramofon – a najednou tohle. Trochu jako letící pták, nemyslíte?

ANNA *(podává MISTROVI sklenku):* Tohle nabízím hostům já!

LEOŠ: Říkám tomu kamenný racek. Tak trochu fantazie. *(Sbaluje roli.)* Ale až jednou bude stát... Pak teprve si vás dovolím pozvat já!

MISTR *(zvedne sklenku, pronese jednu ze svých vzpomínek; jakkoliv tyto vzpomínky jsou hlavním klíčem k jeho osudu, vypráví je tak, jako se vyprávějí historky – nehledě na to, že jimi vždy nějak reaguje na danou situaci):* Vzpomínám – to už je dávno – jsem povolán. *(Ukáže na rakev.)* Jakýsi nebohý saxofonista. *(Zvedá sklenku, čichá k ní.)* I on byl přivítán takto vroucně. Bohužel však nešťastnou záměnou lahví vroucnost neuspěla. K ubožákovi nesmělo se ještě ani třetího dne s otevřeným ohněm. *(Odloží sklenku.)* Kdo zná všechny zvyky hostitelů? *(Odstoupí k oknu, otočí se ke všem zády.)*

LEOŠ *(stále ještě před sebou drží roli):* U nás na oddělení... všichni se o něm vyjádřili s obdivem. *(Schovává roli za záda.)* Ale zdá se, že bychom se měli věnovat jiným záležitostem. *(Uraženě.)* Pokusit se snad o nějaké vysvětlení.

ANNA (*přejde se skleničkou k MISTROVI*): Mistře, buďte tu jako doma... Já vím, není to tady snadné – samé křeslo, tuleni, kočky (*o LEOŠOVI*) a těch řečí... (*Posadí se, upíjí ze své skleničky – zdá se zcela spokojená.*) Tady každý něco předvádí... Pak se diví, že lidi se radši vyhnou.

LEOŠ (*k MISTROVI*): Možná, že považujete za zbytečné hledat vysvětlení. Tak trochu vás chápu. Jako chlapec jsem si samozřejmě myslel, že lidé touží po úplném a pravdivém vysvětlení všeho. Ale později jsem odkryl, že tomu tak úplně není, že lidé vlastně netouží po vysvětlení ničeho. (*Důrazně.*) Ale my teď na oddělení razíme: Lidem je vždy třeba dát aspoň nějaké vysvětlení. Jak tedy chcete vy vysvětlit svoji přítomnost zde a ještě s tímto? (*Ukáže na rakev.*)

ANNA: Chtěli by to svést na mě... Ale za mnou lidi vždycky chodili... ještě než jsem přišla sem...

FRANTIŠKA (*skončí s přípravou stolu*): Co je s tatínkem? Nikdy se neopoždí. (*K MISTROVI.*) A vy, proč si aspoň nesundáte ten kaftan? Jako byste se bál, že vám něco vytáhneme z kapsy! (*Otočí se, vyběhne po schodech na galerii.*)

LEOŠ (*omlouvavě*): Má trochu nervy... A taky její povolání... Od rána do večera mezi kameny a ptáky... A vlastně ani ti ptáci nejsou už živí... spíš jaksi jenom v knihách, znáte to – odvykla jednat s lidmi... Ale vy, jak vidím, chystal jste se právě poskytnout vysvětlení...

MISTR stojí během celé doby u okna.

(*LEOŠ znejistí.*) Ano chápu... (*Důrazně.*) Ale i vy byste měl tak trochu pochopit...

FRANTIŠKA (*za scénou vykřikne*): Leoši! Leoši!

LEOŠ (*vstane, poněkud rozpačitě*): Žena volá, jako by snad něco uviděla. Vidí občas věci, které ani vidět nejsou. (*Nehýbá se.*)
A někdy zase tak trochu naopak. Ačkoliv dnes už si každý může troufnout vidět to, co skutečně vidí.

PROFESOR *vběhne, ulekaně se rozhlédne, rozběhne se ke schodům, zase se vrátí.*

MISTR *se odvrátí od okna a jde spěšně ke schodům, vystupuje vzhůru.*

LEOŠ (*ho následuje nepřiliš ochotně*): Může se ovšem stát, že některá z mých koček. Bývají zlomyslné. (*Zmizí za závěsem.*)

PROFESOR (*couvá k barometru*): Tlak pořád klesá. (*Rozpačitě.*)
Bojím se, že klesne-li ještě trochu, nebude mít už kam klesat. (*Vytahuje notýsek.*)

ANNA (*jde ke gramofonu, spustí jej; zazní šlágr*): Dívá se tak smutně. Jako by viděl něco, co my tu nevidíme. Mohl by se zdržet aspoň do zítřka!

PROFESOR (*čte z notýsku*): Nedávno napsalo mi jedno z dětí: Toto není století atomů ani raket. Jest to století strachu.

ANNA (*dívá se na své ruce*): A ty jeho ruce. Ještě když jsem dělala u Stromu, chodil tam každou sobotu hrát Alfréd na piáno. Slíbil, že mě naučí zpívat. Ale po první hodině to skončilo jako se všema.

MISTR *se objeví s FRANTIŠKOU i LEOŠEM. LEOŠ* *podpírá FRANTIŠKU. Gramofon stále tiše hraje.*

PROFESOR (*jde vstříc FRANTIŠCE*): Stalo se něco? (*Pauza.*) S tatínkem?

FRANTIŠKA (*strnule, výrazně*): Tatínek je mrtvý!

PROFESOR: Tužil jsem to.

Gramofon dohraje.

ANNA (*pokročí k ostatním*): A to je jako – úplně – vyřízenej? (*Přejde místností.*) Chudák starej. (*Užasle.*) Ještě před chvílí chtěl po mně něco k pití. Donesla jsem mu mlíko. (*Najednou, jako by si uvědomila přítomnost smrti, několikrát prudce vzlykne. Zakryje si oči. Není to hysterické ani hrané. Potom zmlkne, vezme si cigaretu, chce si ji zapálit.*) A jak? (*Všimne si FRANTIŠČINA gesta, zastrčí zase cigarety.*)

FRANTIŠKA: Seděl tam takhle. (*Sedá si.*) Čekala jsem, až se obrátí, potom jsem ho zavolala. (*KANNĚ.*) A vedle něho sklenice s tím tvým mlíkem. Převržená. Teklo po pokoji. (*Rozpláče se.*)

LEOŠ: Ale překvapilo mě – jako by ve vzduchu tak trochu překrásně zavoněly mandle. A sklíčilo mě, že Alexej na zemi u toho rozlitého mléka, ten hluboce oddaný kocourek – tak trochu zcepenělý.

MISTR (*k ANNĚ*): Jak je mým zvykem. Přijměte moji nejbolestnější soustrast. I když vím (*k FRANTIŠCE*), že žádná slova nemohou přinést útěchu.

LEOŠ: A zároveň mě skoro udivilo, že i Anastaz ležel u toho mléka s packami strnulými – můj nejčelnější kocour.

MISTR: Jednou jsem volán nějakým úřadem, vzpomínám si, nádraží to bylo. Přednostovi je dnes třicet osm let, ale zná někdo svoji hodinu? tázali se. Pochopil jsem, že se jedná o žert. Zaslali jsme přesto třešňovou s krásným symbolem a nečekala ani týden. Cesty osudu jsou zváženy a nám nezbyvá než pátrat, kde bychom našli útěchu.

LEOŠ: Ale nejvíce mě ohromilo, že i Alfons, přece víte, jaké to bylo uvědomělé zvíře, nic ho nedovedlo zbavit jeho optimismu, a najednou si lehne a zcepení.

FRANTIŠKA (*vztyčí se – s náhlou, pro ni příznačnou energií*): Tatínek nemohl zemřít jen tak. (*K MISTROVI.*) Aspoň mě by zavolal, kdyby cítil, že přichází ten okamžik.

LEOŠ: Ano, i mě to napadlo, ačkoliv nevím, jak to vysvětlit. A pak tak trochu skoro podivný příchod jedné osoby a tohoto předmětu (*ukáže na rakev*) do našeho domu. (*Pauza.*) Ne, rozhodně dneska už nikdo nechce vznášet potměšilé domněnky, ale nutí se mi otázka, co když snad mléko bylo tak trochu přiotrávené?

ANNA (*vykřikne*): V tom mlíku nebylo nic. Žádný jed. Musila bych to vidět, když jsem ho nalévala.

PROFESOR (*rozhlédne se s pohoršeným úžasem*): Ale to zní téměř jako obvinění. (*Ukáže na MISTRA.*) Co tady on si o nás pomyslí?

MISTR: Volali naléhavě o osmé hodině ranní. Řekli: Jeden kus. Délka nejméně dva metry bez čtyř čísel. Příčina smrti nebyla bohužel oznámena.

FRANTIŠKA: Kdo volal? Jak se představil?

PROFESOR: Nikdo z nás by nikdy nemohl nasypat jed! (*Pohlédne na MISTRA.*) Ovšem ať mi ubohý bratranec odpustí tu myšlenku, vždyť i Sokrates tak skončil – mohl si sáhnout na život sám.

FRANTIŠKA (*věcně*): Tatínek by nikdy nezapíjel jed mlékem!

MISTR: Vzpomínám si, je to již mnoho let, jsem povolán k zvlášť vysoko postavenému sebevrahovi. Nebohý skončil utopen v sedací vaně. Stačil však – vlastně již bez života – vypustit po sobě vodu. Tak byl také nalezen a o jeho smrti pak kolovalo mnoho pověstí mezi lidem. Kdo zná zvyklosti sebevrahů?

FRANTIŠKA: Vy jste neznal tatínka. Tatínek byl vědec. Nazýval věci pravým jménem. Kdyby se rozhodl odejít, přišel by a rozloučil se s námi.

ANNA: Já tušila, že to tak skončí. Neměla jsem do tohoto domu nikdy vkročit. Co jsem z toho měla? Ani rádio mi nedovolil. Seděl nahoře u těch svých papírů. (*Rozhořčeně.*) Že ho prý mň vyčerpávaly než já!

LEOŠ: Mohlo také dojít k nešťastné náhodě... K záměně sklenic. (*Pohlédne na skříň s kočkami.*) Po domě se potulují různé jedy... (*Zarazí se, jeho pohled ulpí na MISTROVI.*) Ovšem, stále by zůstal nevysvětlen trochu podivný příchod... tady... (*ukáže na MISTRA*) a objevení se předmětu, který podle všeho byl někým odtud objednan. A měla by se tedy dát zpráva nějakému kompetentnímu činiteli, aby mohl provést příslušnou rozvahu.

PROFESOR (*stoupne si před telefon*): Ale to by mohlo znamenat i vyšetřování!

LEOŠ stojí strnule, ale potom přikývne.

Ne... Rozmyslete se! Vy jste to nepoznali. Ale kde se začne vyšetřovat, tam se vždycky najde i viník a jména všech jsou pak navěky pošpiněna.

LEOŠ: Nesouhlasím. Dneska... (*důrazně*) naopak už můžeme být tak trochu hrdi na to, že viníci nezůstanou nepotrestáni. A naopak: Ne-viníci zůstanou po...

ANNA: Nechápu, co pořád máte. Měl prostě svoje léta. Můj táta, když dodýchal, byl nejmíň o deset let mladší.

FRANTIŠKA (*k MISTROVI*): Proč jste přišel? Kdo vás volal? (*Ukáže na rakev.*) Proč jste přitáhl tohle? (*Rozhlédne se po ostatních.*) To mléko bylo otrávené. Někdo tatínka zavraždil.

Po těchto slovech zavládne pochopitelné vzrušení. PROFESOR se chystá protestovat.

LEOŠ (*rychle*): Ano... Musím bohužel souhlasit. Aspoň co se týká mléka... Ale vražda? Vražda se koná skrytě. Kde by byl vrah? Vždyť u tatínka, sama to víš, má tam zamřížovaná okna, každý by musel projít tudy. A musili bychom ho tedy spatřit. A kromě toho sama víš, co si přivedl tady tu (*pohrdavě*) Aničku, nikdo z jeho přátel sem tak trochu ani nevkročil. A kdo by přicházel v úvahu pro takový čin, než někdo z přátel?

PROFESOR: Já nechápu taková slova: někdo ho zavraždil. To znamená, že bys mohla myslet i na někoho z nás. (*Rozhlédne se po ostatních.*) Ale takové obvinění přece nemůže zůstat na našich hlavách! Ta hrozná představa, že třeba já, který musím denně předstoupit před své děti! Je mi líto, že musím v takové chvíli mluvit o sobě, ale já dokonce v době, kdy snad mělo dojít k oné příšerné události, jsem ani nebyl tady. A proč taky já? Jaký bych měl důvod? Vracel jsem se ze školy. Každý mi to potvrdí! V deváté třídě, probírali jsme... Hannibal ante portas... (*Zarazí se.*) Pravda, trochu jsem se zdržel. Procházel jsem se... Každý ví, že mám ve zvyku pátrat po květinách i hmyzu... (*Zarazí se, stále se víc zaplétá.*) Ovšem, je zima... Ale moje stopy ještě musí být čerstvé... (*Zoufale.*) Někdo... museli mě vidět. (*Zoufale.*) Chci být očištěn.

MISTR: Opuštěte, nerad se vměšuji, ale snad mi bude dovoleno. V době, kdy se tady stavělo podivné mléko před pokoj, stoupal jsem s čerstvou schránou do vašeho vrchu. A mohu potvrdit (*ukáže na PROFESORA*), v tu dobu jsem ho viděl, jak se vrací do nových domků na Liščích pláních. Zvolna a zamyšlen. Jako by si představoval, že kolem něho se už počíná poušť.

PROFESOR (*vzhlédne ohromen*): Ale já... Ach ano. (*Užasle.*) To jste byl vy? Jaké to máte oči! (*K ostatním.*) Konečně mi věříte!

MISTR (*skromně*): Nemám ve zvyku se vnucovat, chtěl bych jen splatit přátelství a důvěru, s níž jste zvolili právě mě. (*Vystupuje zvolna po schodech, potom se opře o zábradlí, rychle.*) Naleznou se ještě takoví, shlížejí na mé poslání s nedůvěrou. Ale nedošel jsem k němu lehce. Nejprve jsem musil vztyčovat sloupy, později, díky svému strýci, jsem se dostal až k léčení koní, pak po

velkém úsilí mi bylo svěřeno malování džbánů, nakonec jsem stácel víno a také nosil břemena do hor, ale při všem svém snažení jsem stále usiloval přemýšlet, abych poznal podstatu světa, ve kterém žijeme. To se mi nakonec podařilo, ačkoliv nemám zvláštních škol. A poznal jsem brzy, že ze všeho nejvíce je lidem třeba útěchy a naděje. Proto jsem se chopil tohoto poslání (*ukáže na rakev*), jakmile se naskytlo. Pamatuji se: prvního dne jsem povolán až do sedmého poschodí. Ještě na schodech připravoval jsem si slova útěchy. Bohužel, sotva jsem vstoupil, došlo k rychlému rozptýlení plačících pozůstalých. Jak jsem později pochopil, bylo podniknuto spěšné rabování pozůstalosti v té chvíli již nebeského občana. Příštího dne jsme povoláni k muži, který hrával a kázal po nočních lokálech. Byl tak osamělý, že požil nadměrné množství rtuti. U jeho hlavy vyl stočen bílý psík. Odešel jsem a vrátil se s věncem klobásek. Pes však odmítl je pozřít. Další dny se mi vytratily. Pamatuji se však na den sedmý, kdy jsme povoláni všichni k lesu. Pět vojáků zanechalo nám zde na zvadlém palouku třicet sedm těch, kteří právě byli vyděleni, aby se stali obyvateli nebes. Pamatuji se dobře: lesík prosvítal a neznámo odkud silně znělo skřehotání žab. Tehdy jsem pochopil, že vše zde se řídí zákonem nelásky a nám nezbývá než odejít na poušť. (*Velkým hlasem.*) Odpoutat se. Přerušit vše. Osamět v horkém větru. Začít znovu budovat čistý život. Není blaženější útěchy. Uléhat denně do vyprahlého lůžka z kamene a písku. (*Rozpřáhne ruce, jako by žehnal, ukloní se trochu.*) A ráno již vychází nad vychladlými útesy a z hlubin země krůpěj po krůpěji prýští opět vlaha. (*Ticho. Zajde za závěs.*)

ANNA (*se otřese*): Je tu chladno. Bylo by příjemněj zůstat někde, kde je teplej.

FRANTIŠKA (*vzpamatuje se, rozběhne se za MISTREM*): Nedotýkejte se!

LEOŠ: Ale holčičko, on přece musí konat svoji povinnost.

FRANTIŠKA (*se zastaví na schodech*): Nikdo se ho nesmí ani dotknout! Dokud se nevyšetří, jak se všechno stalo... A nejméně ze všeho ten... (*Ukáže na závěs, kde zmizel MISTR.*) Já... (*Na okamžik ochable.*) Jde z něho hrůza! (*Prudce.*) To je ten člověk, který mohl přijít... (*tiše*) a nasypat jed.

LEOŠ: Ne, s tím nemohu souhlasit. Vrah přichází v skrytu. A on byl tak trochu povolán... A i kdyby nebyl povolán... Přinesl s sebou... (*Ukáže na rakev.*) Žádný vrah s sebou nenosí... tohle... Je to znamení, že byl povolán, nebo dokonce... (*s úzkostí*) vyslán! Ne, takový příchozí není vrah.

PROFESOR: Někdy je lepší nevědět, jak se věci staly. *Pompa mortis magis terret quam mors ipsa.*

LEOŠ: Ale byl-li vyslán..., možná, že jsme tak trochu svědky nějakého vyššího záměru, který teď ani nedokážeme zvážit.

FRANTIŠKA: Ale tatínkova smrt se přece musí vyšetřit! (*Jde k telefonu, zvedá sluchátko.*)

LEOŠ: Souhlasím! Je zapotřebí zjistit pravdu a dát spravedlnosti průchod. (*Kostatním.*) Nemáme se čeho obávat. (*K PROFESOROVĚ.*) Dnes už nevinným nehrozí nebezpečí. A vinní ať spravedlivě pykají! (*Stiskne rukou vidlici telefonu.*) Ale snad bychom se měli nejprve pokusit sami si objasnit aspoň některé podivné okolnosti... Příchody a odchody, přítomnost a nepřítomnost...

MISTR se objeví opět na galerii, pozoruje LEOŠE.

(LEOŠ viditelně zneklidní, přesto pokračuje.) Ale slibuji ti a přísahám ve jménu tatínkovy památky, že neustanu, dokud neodhalím, případně i nepotrestám toho, kdo snad nese vinu na té osudné události.

PROFESOR *(přistoupí k barometru, vytáhne notýsek):* Ano, teď si jasně připomínám. Šel jsem skutečně zamyšlen – a nevnímal jsem nic – jako by kolem mě byla poušť!

LEOŠ: Taková je naše povinnost a věřím, že tu brzy budeme zase stát celá rodina, ale už čistá. Očištěná hluboce ohněm této nelítostné zkoušky. *(Pohlédne vzhůru, statečně.)* Zatímco pravý viník, je-li – bude usvědčen a předán k potrestání!

MISTR *(zvolna, užasle):* Nikdo se nerozhodl? Podivné! Nikdo v této bolestné chvíli ani nezatoužil naplnit to, oč nebohý tak velice usiloval. Alespoň spatřit tu nekonečnou a blaženou prostoru. *(Rozhlédne se. Vyčkávavě, ale s důrazem.)* Nikdo se zatím nerozhodl?

Tma.

Obraz druhý

Tamtéž v noci.

MISTR je sám v místnosti, několikrát zvolna přejde místností, zastavuje se před jednotlivými předměty, cosi rozvažuje. Konečně se rozhodne. Sejme ze stěny barometr, jde s ním k almaře, otevře ji. Almara je prakticky prázdná. Hodí tedy barometr do ní. Potom sundá ze stěny

obraz, uloží jej rovněž do almary. Stejný osud postihne láhve na polici, telefon, rádio, gramofon, tulení kůži, gong, boty, kbelík, sekyrku. Také kočky ze zasklené skříně se přestěhují do almary, zůstane tu jenom opuštěná lahvička s jedem. Místnost je teď zcela „oholená“, zůstanou jen housle v pouzdru na skříní. Almara je už opět zavřená. Vytáhne z kapsy pytlík s pískem a několik hrstí nasype na zem. Potom vystoupí ke křeslu, chce na ně usednout.

ANNA (*vstoupí, jde rovnou k místu, kde stávalo rádio, natáhne ruku, zašmátrá do prázdna, teprve teď si uvědomí, že něco není v pořádku. Užasle se rozhlíží*): Kdo odnes rádio? (*Udělá několik kroků, uklouzne na písku.*) Co je to tady? (*Ukáže na zem.*)

MISTR: Toto zde je písek. Zatím jen něco písku. K čemu je vám rádio, když tam leží nebohý. Toužíte se nějak utěšit? Rozhodla jste se?

ANNA (*užasle*): Rozhodla jsem se... přijít za vámi. (*Jde k polici, vezme opuštěnou skleničku, sahá po láhvi.*) Kde je?

MISTR: Na poušti není lahví. Věci vám nepřinesou útěchu. V opuštěnosti, která se počíná! Na poušti není třeba zapomínat, neboť se už nechce ani vzpomínat.

ANNA (*nedůvěřivě*): Myslíte? (*Prudce.*) Ale já se chci napít! (*Omlouvavě.*) Zvykla jsem si, dokud jsem byla ještě u Stromu. Musíte se přece přes den na něco těšit! Co bude teď dál? Mluvil jste před chvílí tak pěkně, myslela jsem, že byste mi mohl poradit. (*Jde k rádiu, uvědomí si, že tu není. Nervózní gesto.*) Co mám teď dělat?

MISTR (*stojí chvíli nehnutě proti ní*): Vzpomínám si, jednou jsem povolán, byl to nějaký ptáčník. Jeho žena si nedovedla před-

stavit, že život potom ještě potrvá. Otevře tedy všechny klece se slovy: Lette si, ptáčkové! Oni se však zděsili volna a nepustili místnost. Někteří bili křídly o stěny a jiní se snažili usednout jí do vlasů a klovat.

ANNA: Myslíte, že mám odejít? Nic mě tu nedrží. Oni mě stejně nikdy nepřijali. *(Pauza.)* Nesnášeli mě. Kdybych neodešla, možná byste mě brzy odnášel – jako jeho. *(Pauza. Jde k rádiu, chce je zapnout, uvědomí si, nervózní gesto.)* Musela jsem vás už někde vidět. Nebylo to přece jen u Zeleného stromu? Zrovna na Ignáce, napálili se svatebčané a potom zapáchli toho mládenečka. To ticho, co nastalo! Já nikdy nesnášela mrtvý.

MISTR: Zahnal jsem ptáky a řekl jí: je třeba odejít na poušť. Ale ona se bála. Všichni se děsí: hadů, štírů a žízňě, někteří si dokonce myslí, že by padli za obět lvům. Proč myslí na lvy a ne na antilopy? Proč si představují žízeň a ne nebe, kde jsou hvězdy tak nízko, až srdce usedá? Nejsme i zde sužováni žízní? A když pootevřete okno, neřvou vám pod okny stáda lvů, která se chystají vás pozřít?

ANNA *(dojde k MISTROVI):* Nejhorší, když někde oddělají člověka. To se bojím, že teď budu na řadě já. Ale proč by oddělávali mě? Jenže kdo ví? Budou mi závidět, co mi odkázal...

PROFESOR vstoupí po špičkách, jde rovnou k místu, kde visel barometr. Zarazí se, vzhledne bezradně.

MISTR: Tušil jsem váš příchod. *(Všimne si PROFESOROVA úžasu.)* V den, kdy nás opustil, musíme se oprostít od věcí. Ať truchlící mysl se může soustředit. Nepochybuji, že byste *(široké gesto)* uspořádali vše sami... A sami zajistili uctění... Ale v první

chvíli, kdy srdce usedá bolestí... Proto jsem zde já. Ale potřebujete-li se něčeho zachytit... *(Jde k almaře, vyndá barometr, podá mu jej. PROFESOR uchopí barometr, chce jej zavěsit.)*

MISTR *(vykazuje ho gestem)*: Mohl byste se zatím zařídit v předsíni.

PROFESOR *(couvá ze dveří, tiskne barometr na prsa)*: Nepochyboval jsem od první chvíle, kdy jsme se potkali tam na Lišících pláních, o vaší velkomyslnosti.

MISTR *(k ANNĚ)*: Kdo nenalezne lidi – uchyluje se k věcem. Vy netoužíte po věcech, jenom nenalézáte ani člověka. Kruhy jsou totiž uzavřeny a zámky uzamčeny. Všichni touží prorazit. Už několik let se po silnicích řítí auto, které je poháněno slepičím trusem. Televizory jsou letovány do velikostí mincí, aby mohly být nahlíženy i v lese. A nad střechami domů se vznáší oblak diaminotrifenolmethanových par. Ale kruhy nejenže nepukají, ale ještě pevněji jste jimi obklopena. Nemůžete rozbít, kde nikdo nerozbíjí. Nemůžete vstoupit, kde nikdo neodmyká. Nemůžete začít, kde nikdo nezačíná. Jenom tam na poušti. Jste očekávána! Už jste se rozhodla?

ANNA: Já – nevím. Mně ani tak nezáleží, kam půjdu. Když jste před chvílí mluvil, napadlo mi: proč ne – můžu odejít, jak říká. Jestli bych nemusela sama. Ale vy se asi také chystáte? *(Prakticky.)* Něco mi jistě odkázal. Mohli bysme si tam koupit domek!

MISTR: Tam, kde není zámků, není ani dveří. Ulehnout do vyprahlého lože z kamení a z písku a vědět, že tak jako vy se kladou všichni, jaká útěcha!

ANNA: Ale někdy se přece musíte taky pořádně vyspat. Mohl by to být úplně malý dům. (*Rozhlédne se.*) Ne jako tady! Když jsem byla ještě s tátou, měli jsme všichni jenom jeden pokoj. Aspoň bylo míň uklízení. (*Tiše.*) Ale hadů se bojím taky.

MISTR (*nereaguje*): A k ránu už povstávají – všichni jako vy... Přistoupí k vám. Už nejste osamělá. Jste jedna z nich – stojíte na samém počátku všeho. Vaše úzkosti vyprchaly a vaše myšlenky jsou volné a suché jak písek a není, co by je spoutalo.

ANNA: Já nevím... Vy to umíte tak podat... Jako byste čet z knihy... Myslela jsem... Šla bych všude, kde by se trošku žilo. Ale aby tam pak nebylo jako tady. (*Nakloní se k němu – důvěrně.*) Musel byste je znát... to je lepší v hrobě. Ale tam asi skutečně... (*Pauza.*) Když všichni jsou na tom stejně... Chtěla jsem vždycky něco takového. Aby bylo trochu veselo. Slibovali mi mockrát, ale potom to dopadlo jako s tím zpíváním. Tady ten (*ukáže vzhůru*) to myslel vážně, ale s ním už jsem si zase nemohla nic užít. Seděl jen v křesle a skoro nepromluvil, a když, tak o nemocech. Já bych tedy šla. Počkáte? Stejně tu nemůžu zůstat s nima. Ale musím si zabalit! (*Dívá se na zem.*) A proč tomu vlastně říkáte poušť?... (*Čeká.*) Ale ten tuleň byl můj. (*Čeká.*) Myslíte, že ho nebudem potřebovat? Dobře. Vy asi nejste moc praktickej... (*téměř něžně*) spíš takovej svatej. Vy jste určitě nikdy neměl nikoho, kdo by vám (*přistoupí k němu*) vyčistil kabát. (*Ustupuje.*) Určitě v něm spíte. A ty veliký kapsy... Počkáme do rána? Vy potom stejně musíte do krámu, a jestli myslíte, tak teda můžeme spolu. (*Vyjde.*)

MISTR (*směrem, kam před chvílí vykázal PROFESORA*): A vaše rozhodnutí tedy?

PROFESOR (*vstoupí zaražen a zkřehlý*): Přiznám se, byl jsem příliš rozrušen tím, co se stalo. Já a bratranec – oba jsme vlastně vyrůstali spolu a v posledních letech se naše zájmy ještě sblížily. Nemohl jsem odpoutat svoje myšlenky... (*Zavěšuje barometr na stěnu.*)

MISTR: Od oné odpolední cesty? Kde vlastně jste meškal v tu osudnou chvíli?

PROFESOR (*zaraženě*): Ale domníval jsem se, že právě my dva... Byl jsem přece, jak jste sám pravil, tam venku. Pod otevřeným nebem mi táhnou hlavou myšlenky a zdá se mi, že mohu téměř rozmlouvat s duchy, jako byli Buddha, Plótínos nebo Vergil.

MISTR: Ano, znám je všechny. A v onu osudnou chvíli?

PROFESOR: Ale pravil jste, přece jste sám svědčil... (*zarazí se*), ovšem, haec pro amicitia nostra non occultavi, pravil jste sice, že jste mě viděl na Liščích pláních. Nevím, jak to vysvětlit, ale řekl bych, že v tu dobu jsem se vracel spíše z opačné strany. Napadlo mě, zda jste nezahlédl právě onoho někoho.

MISTR: Nemyslím, že bych byl někoho zahlédl. Bylo jen zapotřebí přichvátat, aby byla podepřena vaše zachvívající se situace. Ochránit vás před dalšími výslechy.

PROFESOR (*ohromeně*): To teda znamená... (*Zarazí se.*) Jsem vám vděčný. Ale co vaše odpovědnost? Co když jsem to byl právě já? (*Z touhy po sebemučení.*) Je to ovšem jen teoretická možnost, kdo nasypal ten jed?

MISTR: Proč stále myslíte na sypání jedu? Vy, který máte svoje vzácné poslání.

PROFESOR: Ano... Ovšem.

MISTR: A který nemůže být přece nikým obviněn.

PROFESOR: Ano. Ovšem... Ale kdybyste zažil to, co já, pochopil byste. Co vám je platná vaše nevina, vaše poslání, vaše čest, dostanete-li se do situace v době, kdy je porušen veškerý řád? *(Čeká, projeví-li MISTR zájem, ale ten mlčí.)* Činím to ve slabé chvílce, že se vám svěřuji. Snad pohnut vaší velkorysostí. Poznal jsem to před lety, když na mě uvalili falešné vyšetřování. Celý rok jsem se snažil chovat, jako by řád byl zachován. Dokonce jsem svým spoluvězňům vykládal o křížích z Capuy do Říma a o konci Caesarově a Hannibalově či dokonce Napoleonově, neboť v dějinách tkví naděje. Dokud trvají, můžete věřit, že zločiny jednou potrestané se už nebudou opakovat. A spravedlnost tak bude stoupat k dalším výšinám. V celách jsme neměli časopisů ani knih a má vyprávění byla mým druhům dobrým povyražením; obzvlášť milovali křížování a hry gladiátorské. Když si představili arénu, v níž lvi zápasili s lidmi, tu naše cela zněla smíchem, který bych se odvážil nazvat bujným! *Satis magnum alter alteri theatrum sumus. (Je rozrušen na nejvyšší míru.)* Někdy si přáli slyšet i verše:

O socii, neque enim ignari sumus ante malorum,
o passi graviora, dabit deus his quoque finem.

A opakovali ta slova a komolili je za strašného ječení. Tu jsem pochopil, že je marné učit je. Neboť nastane-li situace a je porušen řád a dějiny přestanou trvat, vše se mění ve svůj opak. Ale pokračoval jsem přesto.

MISTR: Jak strašné učit a sám už nevěřit.

PROFESOR (*vylekaně*): Kdo dnes věří tomu, co učí? (*Vzpamatuje se.*) Řád už je opět obnoven!

MISTR: A za ta léta jste nikdy nezatoužil vzdálit se? Odejít tam, kde by se k vám vaše víra mohla znovu navrátit?

PROFESOR: Myslíte, že by to bylo možné? Je těžké ztratit víru. Přiznám se, dokonce když už jsem ležel v nedostatečném oděvu ve zcela vychlazené cele, ještě stále jsem věřil, že není možno popřít spravedlnost. (*S hrůzou.*) Teprve, když jsem v ní strávil sedmou noc a blížil se den osmý, začínal jsem chápat, a tehdy také mi začala vyvstávat nejneuvěřitelnější přiznání, a ta s blížícím se ránem se stále více podobala skutečnosti. Od té doby, odpusťte, už nikdy úplně neuvěřím. Jako i dnes, když se začalo mluvit o tom jedu. Měl jsem chuť křičet, že já to neučinil. Víím, že bych se stal okamžitě podezřelým, ale to vědomí právě jen zvyšuje moji úzkost. (*Vykřikne.*) Musím být ospravedlněn!

MISTR: Je místo, kde není třeba se ospravedlňovat. Poušť je začátek. Není-li domů, není ani věznic. Není ani starých vzpomínek. Uprostřed pláně se tyčí holá hora. Žlutý pískovec. Na samém vrcholu několik rozpadlých valů, kdysi dávno tu bývali lidé. Potom nikdo. Až vy, stojíte na prasklém oblouku brány a pod vámi my, vaši žáci, čekáme na vaše slova. (*Velkým hlasem.*) Tady se začíná historie – ničím neporušená, váš hlas není překřikován, vznáší se tichem, až někde v dálce se srazí s bekotem antilop.

PROFESOR vrtí hlavou.

Vy váháte? (*S úžasem.*) Děsíte se? Vy se nechcete odebrat na poušť?

PROFESOR: Nevím, odvážím-li se. (*Rozhlédne se zoufale po zpustlé místnosti.*) Jsem už stár na takovou cestu. A potom, musím zůstat tady. (*S nadějí, že bude pochopen.*) Za třicet let ani jediný den, když nepočítám ta nešťastná léta, nechyběl jsem. Kdybych najednou zmizel, všechno by znovu... Moje pověst, má čest... Ano, ovšem... Tady ten mrtvý v domě, za tak hrozných okolností... Vy myslíte, že pro mě už není jiné záchrany? (*Zoufale.*) Ale snad až přijdou vyšetřovat, někdo se za mě postaví. (*Čeká.*) Ano, máte pravdu, už nemůžu uvěřit ani já ve svou nevinu, jak mají uvěřit druzí! (*Pokročí k MISTROVI, žebrou.*) Vlastně vy jediný mě můžete ještě uchránit, podat znovu své svědectví!

MISTR: A potom?

PROFESOR: Ano, potom snad. Musím se rozhodnout...

LEOŠ (*vstoupí, ohromen se zarazí*): Co to má znamenat? Malý noční úklid? (*Jde ke skříni.*) A moje kočky? (*Všimne si lahvičky s jedem, rychle ji vezme a schová za zády.*) Nemohu spát... (*Vzhlédne vzhůru.*) Zlobí mě tak trochu nervy a poslední dobou i štítná žláza. Vás ne? U nás na oddělení se teď razí: třeba s prášky, ale zvládnout. Práce je vyčerpávající – lidé si zvykli požadovat střechu nad hlavou. Ale přišel jsem vlastně taky tak trochu za vámi. (*Podarí se mu nepozorovaně vsunout lahvičku za zády do PROFESOROVA saka na věšáku.*) Pohovořit si, jak se u nás říká z očí do očí... (*Čeká.*) Jak se vám u nás líbí? (*Ukáže na stěny.*) Myslím, když odhlédnete od okolností a souvislostí. Snad vzhledem k svému povolání, zvykl jste si odhlížet. Řádné ticho, co? Cenné sbírky. (*Ukáže na skříň, zarazí se.*) Není to asi váš vkus, ale nahoře těch přístrojů: Hoytův vyvažovač, grindometr i Carey Fosterův můstek. Někdy lituju, že jsem

nestudoval architekturu, fyziku, meteorologii, anebo aspoň zoologii – ačkoliv vlastně nemohu si naříkat. Lidé chtějí tvrdšíjně bez ustání bydlet a moje schvalování tedy má ještě větší cenu... A až se jednou dočká ocenění můj projekt... A vaše práce? Není snad monotónní a téměř trýznivá? Přesto bych řekl, berte to stejně bezúhonně, jak to vyslovuji, že vaše počínání nebylo snad úplně vhodné. Chápu vás ovšem. Vaše ideály mohou být trochu jiné než naše. Ale na druhé straně mohl jste aspoň kočky ponechat tam, kde byly.

MISTR: Vzpomínám si právě na den třetí svého poslání. Jsme povoláni do sklepního bytu. Nějaký malíř. U jeho lůžka tři chlapci hrají na housle. Žena si češe vlasy a pláče... Počal jsem ihned mluvit, abych jí poskytl útěchu. Když jsem skončil, poznal jsem, že moje slova nemohla být slyšena. Chlapci přestali hrát. A žena byla hluchá. Nešťastní lidé. Ale nemám ve zvyku se vnucovat! (*Ukloní se, zmizí za závěsem.*)

LEOŠ (*rozrušen na nejvyšší míru*): Ale to je neslýchané. (*K PROFESOROVĚ.*) On to prostě všechno... (*gesto*) prostě vyházal! Obávám se, že to může znamenat i nejhorsí. Napřed rakev, potom ta strašná událost a teď (*sehne se, užasle*) písek!

PROFESOR (*stojí nehnutě před barometrem*): Snad se sluší nějak uctít památku mrtvých.

LEOŠ: Přece jsem mu to musel sdělit. Jménem nás všech vyjádřit nesouhlas. Je to náš dům. (*Vykřikne.*) Jakým právem se dotýká těch věcí...

PROFESOR (*bolestně*): Nejde o souhlas, jen o pochopení.

LEOŠ (*úzkostlivě*): Myslíš..., že snad skutečně tak trochu má nějaké právo? (*Dojde k vyrabované skříni, v níž předtím byly uloženy kočky.*) Nikdy nikomu nepřekážely... Chceš říct, že mezi tím vším existuje souvislost? (*Polekaně vzhledne vzhůru.*)

PROFESOR (*rozhořčeně*): Je to svatý muž. A právě znovu potvrdil moji nepřítomnost tady.

LEOŠ: Ano, o tom bychom si měli promluvit. Není třeba více a usilovněji pátrat? Uspořádat třeba i nějaké výsledky? Vždyť jsme tu všichni, řekl bych, téměř kvalifikováni k podobné činnosti. Chybí jen více cílevědomosti.

PROFESOR: V tu chvíli jsme byli oba až na Liščích pláních. Je to strašné pomýšlení: ty události tady a my hodinu cesty vzdáleni a netušíme nic, dokonce se těšíme pohledem na nevinné nebe.

LEOŠ: Ty máš ovšem jisté zkušenosti s výsledky – ale právě proto jsem myslel, že se raději zdržíš v ústraní a obě ženy by se mi zase zdály být křehké k takovému úkolu. Kdo tedy vlastně zbývá? (*Pauza.*) Nechci se sám nějak zdůrazňovat, ačkoliv vlastně má práce na oddělení mi dává tak trochu oprávnění.

PROFESOR: Vy tři jste měli možnost dlít v jeho blízkosti právě v tu osudnou chvíli. Nebohý bratranec. Lámu si hlavu, proč nikdo z vás se ani nezmnínil – co jste vlastně dělali v tu osudnou chvíli? (*Ukáže vzhůru.*) Už jsem ho požádal!

LEOŠ: Jeho? Cizího člověka? (*Prudce.*) Ty o něm něco víš?

PROFESOR: V tu osudnou chvíli, kdy snad došlo *(těžce)* k vraždě, setkali jsme se tam venku. Až na Liščích pláních! Ani já, ani on jsme nebyli zde!

LEOŠ: Ano, právě proto. Mám skoro obavu, jak se tu tedy tak najednou vzal. Kdo ho zavolał? A jak to, že s sebou přinesl tohle? *(Ukáže na rakev.)* Ty jsi s ním mluvil? *(Úzkostně.)* Co se děje tam venku? *(Pauza.)* Mlčíš? To znamená – nejhorší? Ano *(váhá)* chápu, všichni pamatujeme ty doby: člověk ráno nevěděl, jaké zvyky zapanují večer.

MISTR se objeví, aniž si všimne LEOŠE nebo PROFESORA – chystá se umýt se.

Ale snad právě proto... Měli bychom si uvědomit: jsme jedna rodina... Musíme se semknout a přečkat...

PROFESOR *(přistupuje k barometru):* Nechápu tvoji úzkost. Jistě prokážeš svou nevinu...

LEOŠ: Před kým...?

PROFESOR pokrčí rameny. Odchází.

(LEOŠ za ním.) Sám víš, že nejvíc záleží na tom, před kým! Copak někdy můžeš odtud dohlédnout všechny souvislosti? Víš dnes, kdo tě bude soudit zítra?

Pauza.

Přejde několikrát místností, pak jde k almaře, otevře ji, vytáhne jednu z koček, nese ji ke skříni, uprostřed cesty se rozmyslí, vrátí se, upustí

ji ochable zpět. MISTR mezitím se chystá ke spánku. Vyjde – myje si zřejmě ruce.

(LEOŠ si dodá odvalu. Vemlouvavě.) Je to nešťastný den. Váš příchod, osudná událost, navíc ubozí kocouři. A vy *(s jemnou výčitkou)* ani jste se neprokázal. Musíte mi odpustit, ale jsem zvyklý od nás z oddělení: chci si ověřit a prověřit... *(Pauza.)* Říkáte odejít na poušť. Není to poněkud předčasné? Co kdyby skutečně všichni odešli? A potom: Máte dostatečně objasněnu otázku přesunu a ubytování? O tom bych vám mohl leccos říci. Mlčíte? *(Zoufale.)* Dnes už přece nikdo nemůže jen tak přijít a rovnou: Na poušť! Anebo vy to nemáte jen tak ze sebe?

MISTR se vrací. Utírá si ruce. Potom si svlékne kaftan. Vydá z kapsy flétnu, položí ji na stůl. Zatímco LEOŠ mluví, ukládá kaftan tak, aby si jej mohl dát pod hlavu.

Projevte se. Nechci přece nic než právoplatnost! Pak se rád připojím i já... Anebo došlo snad během dneška náhle k prudké změně? A vy jste byl vyslán k prověření a zjištění? *(Čeká.)* Nesmíte si moje jednání vykládat jako neochotu. Vaše posláni je jistě vyčerpávající, ale i moje: myslíte si: stavba domů!, ale já už čtvrtý týden supluji na třetím oddělení. A tam zvláště jsou hodiny a někdy celé dny, že nevíme dne ani hodiny. Obklopen cizími živly, a ti mě úmyslně zavalují projekty. Musím být neustále bdělý směrem dolů, běhat ve střehu směrem nahoru, trvale vysledovávat činy kolem sebe, žít nepřetržitě připraven na podlost a úskok a přitom bez oddechu nepřestávat milovat ty, kteří se mě možná už chystají zradit... Bývám tak unaven. Přeji si být ochotný ke všemu, k čemu jsem byl určen, ale někdy si nepřeji už nic než trochu klidu. *(Tiše a nesměle.)* Třeba i odejít na poušť! *(Pauza – hlasitěji.)* Někdy bych si přál odejít na poušť!

(Čeká.) Vy mi nevěříte? Myslíte si, že jsem se něčeho dopustil? (Tiše.) Všichni vám to dosvědčí: Mým úkolem nebylo dopouštět se čehokoliv. Připravuji jen podklady a schvaluji schválené.

Pauza.

MISTR si mezitím upravil lože na zemi. Sundává si boty. Čistí je. Vystoupí do schodů; staví boty za závěs a vrací se. Během Leošovy řeči uléhá – kaftan pod hlavou.

Chápu vás: zůstává ovšem bez vyjasnění, kdo tedy se dopustil. (Váhá.) Je tak obtížné to rozhodnout. My na oddělení jsme donedávna věřili: Každý je tak trochu podezřelý, ale teď si naopak říkáme: kdo nepadá – toho podrž. A tady navíc jsme všichni tak trochu vázáni rodinnými pouty. Souhlasím ovšem, že spravedlnost se musí přenést přes všechna pouta. Jistě víte, že strýček už jednou odpykával za činy, které především za minulé éry byly obzvláště odsouzeníhodné. Od té doby se samozřejmě mnohé změnilo a taky vy sám jste ho viděl v onu dobu venku...

MISTR se rozmyslí. Vstane. Vezme kaftan a zvolna vystoupí do schodů. Zmizí za zástěnou. LEOŠ okamžik váhá, potom i on vystoupí do schodů, zastaví se však před zástěnou, s nebyvalou rozhodností.

Pak tedy především musím poukázat na Annu. Nemyslete si, že jsem moralista, něco takového mi je už dávno cizí. Manžel starší o deset nebo dvacet let, proč už dneska ne, ale o třetínu století? Napadlo vás někdy, kolik ér se za tu dobu stačilo vystřídat? Může být vůbec navázán duchovní kontakt, když o tom druhém nemluví? Navíc nebyli ani oddáni. To člověku přímo nutí otázku: Proč se tu zdržovala? Nesledovala už od počátku velmi hanebné cíle? (Pauza.) Mlčíte? Už přece nikdo jiný nezbyvá. (Pohoršeně.) Teď se přece nepožadují výpovědi

o vlastních dcerách anebo dokonce manželkách. *(Pauza.)* Proč mi tak ztěžujete moji situaci? Copak necítíte: stojím před vámi s otevřeným srdcem. Neptám se už ani: kdo vás poslal, čím byl hlas, který vás povolal. Předpokládám prostě! Ale Františka je moje žena, nemůžete přece požadovat... A ona – možná, že jste si nevšiml – je jako dítě! *(Čeká.)* Dobře, ale musilo by se mi dostat záruky, že vše, co řeknu, bude sloužit jenom zájmům spravedlnosti. Já vím, že vy sám nezneužijete ničeho, ale jsou tu ještě i jiní... *(Pauza.)* Věřím vám tedy. Františka je bohužel tak trochu umíněné dítě, žárlila na otce od té doby, co si sem přivedl tu servírku. Ve své umíněnosti... Mohla snad i... překročit míru! Vy mlčíte? Nebo nechcete ani slyšet? Znamená to tedy, že mě nepovažujete za hodna? *(Couvne.)* Dobře, mám taky svoji hrdost a nikdy jsem se nevnucoval...

Ustupuje pozpátku, div nevrází do FRANTIŠKY, která mezitím vešla. Je ustrojena ven.

FRANTIŠKA: Kdo to tu řádl? Řekla jsem přece, že se nesmí nikdo ničeho ani dotknout.

LEOŠ: Jdeš za ním? *(Pohlédne obezřetně vzhůru.)* Asi tě nepřijme, je už myslím hodně unavený.

FRANTIŠKA: On je ještě tady? A tatínekův obraz?

LEOŠ jí ukáže k almaře, FRANTIŠKA ji otevře, rychle z ní vytahuje obraz a zavěšuje jej na jeho místo.

LEOŠ: Těch událostí. Nejradši bych se teď sebral a šel pro policii. Ale co když se během dnešního dne událo něco rozhodného,

o čem nemáme zatím ani tušení? Napadlo mě, tatínek nemusel být obět' – odpust' mi tu myšlenku, ale jenom příznak!

FRANTIŠKA rychle vrací věci na jejich původní místo.

A ty tedy chceš jít? Jdi. Ale napadlo mě: přišel přesně v sedm hodin... *(S hrůzou.)* Představuju si, že se mohli do všech domů tady kolem *(ukáže)* přesně v sedm dostavit příchozí s tímhle. *(Ukáže na rakev – zarazí se.)* Snad bychom si měli jít lehnout, vyčkat rána. *(Pauza.)* My na oddělení teď říkáme: věcem je nejlíp tak, jak zrovna jsou. Nejitřit, jenom nejítřit! A ty, ty se nehodíš do tohoto světa! Dobře. Půjdu si zatím lehnout. Ale ty bys neměla sama. Je už noc. *(Čeká.)* Dobře. Jdu tedy. *(Rozpřáhne ruce, čeká.)*

FRANTIŠKA dál urovnává věci.

Abys tedy dobře pořídila. *(Když se nedočká odpovědi, vyjde.)*

MISTR *(objeví se nahoře, sestoupí zvolna ze schodů, dojde k oknu):* I vy se chystáte? Jaká jasná noc, ještě nepadla mlha. *(Opatrně.)* Vy také myslíváte za takových nocí na karavany? *(Pauza.)* Velbloudi poklesnou do písku a poutníci už uléhají, kožené měchy složené pod hlavou. A nad nimi planou hvězdy tak nízko, až srdce usedá.

FRANTIŠKA: Jdu pro policii! Nepokusíte se mě ani zadržet? *(Čeká okamžik, MISTR se však ani nepohne.)* Proč jste to udělal? A jak? Kde jste se tu vzal? Kdo vlastně jste? *(Popojde k němu.)* Kdo vás volal? *(Plná vášnivého odhodlání.)* Všechno, co jste říkal, je lež! Vy nejste výrobce rakví a nikdo vás sem nepovolal! To vy jste se sem vplížil posedlý touhou zavraždit. Dokonce jste si přinesl... rakev! *(Čeká.)*

MISTR (*zvolna se otáčí k oknu*): Přišel jsem, neboť takové je moje poslání... A zůstal jsem, protože jsem vám chtěl poskytnout útěchu.

FRANTIŠKA (*ochable*): Někdo tatínka, někdo ho otrávil... Nemůžu si přece myslet, že to byl někdo z nás.

MISTR: Vzpomínám si právě na den čtvrtý. Jsme povoláni do vilky. Nějaký obchodní cestující, aby unikl tehdy zákonnému pronásledování, byl schován svou snoubenkou po tři roky v komoře, která předtím sloužila ke skladování pytlů. Tu však prozradí ho sestra snoubenčina, neboť se obává, že je zvolna ujídáno její věno mužem, jenž ani není křesťan. Nešťastníka naleznou před úsvitem, a protože se brání, je použito zbraně. Když chci poskytnout slova útěchy – není komu, neboť dům už je prázdný. Odcházím tedy a cítím jakési podivné chladnutí v prsou. Tento svět je spoután neláskou. Tam, kde je k očekávání láska, lidské duše jsou prořaty.

FRANTIŠKA (*naslouchá fascinovaně*): Vy... Nerozumím vám... Kdo vlastně jste?

MISTR: A tu se v mých myšlenkách zvolna rodí představa. A dne sedmého ji spatřím: poušť, karavany se sunou po úzké cestě a vidím vztyčovat se bílé věže a první stébla se derou mezi zrnky písku!

FRANTIŠKA (*fascinována*): Odpovězte přece! (*Nejistě, téměř s přáním.*) Snad vám křivdím... Snad nelžete... Snad dokonce vy jediný mluvíte pravdu!

MISTR: Paní, vaše místo není v tomto světě. Toužíte po důvěřivosti a kolem vás koluje zrada. Toužíte po jistotě, ale kolem

vás jako síť se rozprostírá úzkost. (*Otočí se, několik kroků k FRANTIŠCE.*) Odpovídám tedy: hlas patřil vašemu otci. Tušil a čekal, co nastane. Žádal mě, abych přišel v onu hodinu, neboť vás miloval a věděl, že já jediný vás mohu utěšit.

FRANTIŠKA (*užasle*): On tušil? Znamená to, že snad přece sám vzal ten jed? A proč – naznačil vám aspoň, proč? Anebo podezíral někoho z nás? (*Prudce.*) Lžete! (*Nejistě.*) Lžete zas? (*Pauza.*) Řekl, že vy jediný mi můžete poskytnout útěchu? (*Prudce.*) Ano: vy jediný tady můžete poskytnout naději i smrt. Nejste jako oni! Oni nemůžou poskytnout nic. (*Sedá si.*) Ještě před chvílí jsem k vám cítila takovou nenávisť. (*Ochable.*) Chtěla jsem vás sama zastřelit. Ale teď..., možná, že to dělají ty vaše divné řeči, cítím najednou jen tu bolest. Tatínek je mrtvý. A já tu sedím a nevím, co dál.

MISTR: Ubohá paní. Příliš mnoho let jste strávila mezi kameny a ptáky. Nepovšimla jste si, že jste obklíčena v těchto zdech a už dlouho jste nezaslechla slova, po kterých toužíte. Nepovšimla jste si, že svět kolem vás se prosytil parami a strachem a počal šílet. Ale tam není šílenství ani strachu. Když padne skličující únava, stačí ulehnout a pozorovat v tichu hvězdy, které jsou tak nízko, až srdce usedá. A již se blíží kroky karavan. A vy se pozvedáte a nasloucháte píšťálám honců. (*Přistoupí ke stolu, vezme flétnu.*) Není bolesti, která by se tam nezkonejšila navždy. A jednou, dočkáte se, nad vaší hlavou zašumí i křídla ptáků. (*Začíná hrát na flétnu, melodie se zrychluje do tanečního rytmu a on udělá několik poněkud těžkopádných pohybů, jako by náznak tance.*)

FRANTIŠKA (*která byla jeho posledními větami zkolébána do jakéhosi polospánku, se náhle vytrhne*): Přestaňte! (*Pauza.*) Přece

není možné nasypat jed a potom takhle mluvit! *(Chvíli se na něho upřeně dívá.)* Jste vrah, nebo nás chcete skutečně utěšit? *(Skloní hlavu a vyjde.)*

MISTR stojí okamžik nehybně, sleduje ji, potom vezme rakev na ramena a zvolna stoupá do schodů.

Opona.

DĚJSTVÍ DRUHÉ

Obraz třetí

Tamtéž – ráno.

LEOŠ opásán utěrákem nosí na stůl.

PROFESOR (*vstoupí, jde k barometru, zaznamenává si do notýsku*):
Bojím se, že hrozí nepohoda. Ale rád ti pomohu.

LEOŠ: Den může všechno změnit. Nesmíme nikdy ztrácet naději.
(*Pauza.*) Františka usnula teprve před chvílí. Jako by se úplně zhroutila. Mluvila zřejmě s tím člověkem. Znáš ženy. Přijde trochu situace a nevydrží. U nás na oddělení máme dvanáct takových, ale jakmile nastane situace, vydrží sotva jedna.

PROFESOR: Je to zřejmě (*rovná jídlo na stole*) výjimečný člověk. Musíme být šťastni, že se tu objevil a že mohl aspoň některým z nás potvrdit pro kritický okamžik přítomnost na zcela jiném místě.

LEOŠ (*staví na stůl konev a hrníčky*): Chci, aby jídlo bylo tak trochu slavnostní jako při hostině. (*Tázavě.*) Abych snad otevřel sardinky? Nebo úhoře? Nejde ani tak o přítomnost nebo nepřítomnost tady, jako spíše o to, co se děje venku.

ANNA vstoupí, je oblečena do cestovních šatů, v rukou drží zavazadla.

Á – naše vdova přichází. (*Podezíravě.*) Kam to chceš odnést?

ANNA (*dojde k policičce, postaví kufry, spokojeně*): Už jsou zase tady! (*Bere láhev a skleničky, nalévá sobě i ostatním.*) Na rozloučnou! (*Pozvedá svoji sklenku.*) Už se teda loučím. S váma i s tou dírou plnou koček!

PROFESOR: Kam chceš jet? Nikoho nemáš. A teď, zrovna když nosíš smutek?

LEOŠ (*důrazně*): Jde o to, abychom se s tatínkem rozloučili co nejdůstojněji. (*Vytahuje z kapsy černou stuhu, staví židli pod obraz, přes roh obrazu napíná černou stuhu, přitom.*) Razíme teď na oddělení: předcházejme tragédiím. Ale když už dorazily, umějme je přijmout! (*Slézá ze židle.*)

ANNA: Možná, že budete snídat bez nás. (*Rozhlíží se.*) Ještě nepřišel? (*Naleje si znovu.*) Chce odejít na poušť. (*Dojde k PROFESOROVĚ.*) Že bych začala u tebe, strýčku? (*Podává mu skleničku, druhou rukou ho obejmě okolo ramen.*)

FRANTIŠKA (*je celá v černém, jako vždy ovšem v kalhotách*): Den po tatínkově smrti a už jakoby nic! A ty (*k LEOŠOVĚ*), nemyslíš, než jak by ses nažral!

LEOŠ: Ale kočičko, musíme nějak uctít tatínkovu památku. Víš přece sama, čím nám byl.

FRANTIŠKA (*sedá si ke stolu, beze slova si bere jídlo – jako vždy její hněvivé vzplanutí rychle opadá*): V noci – zdálo se mi třikrát o tatínkovi... A pak o tom člověku a o těch jeho karavanách... Ten hlas volajícího na poušť – jako by pronikal i do sna. (*Prudce.*) Ptala jsem se: vábí mě to hlas šílence, světce, nebo vraha?

PROFESOR (*se poleká*): Ale holčičko... Jak můžeš... Takové slovo...?

FRANTIŠKA: Nevím... Myslela jsem si, že kdybych někdy narazila na vraha, musila bych ho rozeznat mezi všemi lidmi... Ale teď najednou vidím: (*s hrůzou*) – nehledám mezi lidmi – bloudím jenom mezi slovy. Jak daleko se může člověk vzdálit vlastním slovům? (*Tiše.*) Jeho slova jsou přece nejdál takovému činu. (*Dovolává se souhlasu.*) Jak by mohl chtít lidi odvádět do lepšího světa a zároveň je vraždit! (*Tiše.*) I když ten svět není... I když byl vymyšlen ve chvíli zoufalství. (*Pauza.*) Možná právě proto.

PROFESOR: Je to vzácný člověk. Projevil tolik dobré vůle. Proč tu vlastně není s námi?

LEOŠ (*odloží příbor, pohoršeně*): Ovšem, náš milý host. Ale to je ta naše polovičatost. Necháme přespat, ale nepozveme ke stolu.

FRANTIŠKA vstane, stoupá po schodech.

Dneska v noci náhodou jsme se dostali tak trochu do řeči. Zpočátku, přiznám se, cítil jsem k němu nedůvěru – (*Pauza.*) Příliš mnoho krásných řečí – ne dost střízlivosti – jako by přicházel z jiné éry. (*K PROFESOROVĚ.*) Zní to ovšem tak trochu nesmyslně, ale je to zcela zákonité. Poznal jsem často, že i mezi érami, které úplně popřely souvislost myšlenek nebo spravedlnosti, může se zachovat souvislost v osobách. (*Zarazí se.*) Ale pak jsme se rozhovořili. Ujistil mě (*otře si zpoceně čelo*), že uznává moji autoritu tady, a řekl, že mi bude rád nápomocen jak při prosazování mého projektu, o němž se vyslovil s obdivem, tak i při odhalování spravedlnosti! Namítl jsem: co to je spravedlnost? (*Rozšafně.*) Já sám se pamatuju,

jak v předminulé éře jsem si byl jist, že spravedlnost je právě to, co se ukázalo v minulé éře tak trochu jako nespravedlnost. A zase naopak. (*K PROFESOROVĚ, který se chystá protestovat.*)
Ne, mě nepřesvědčíš! Spravedlnost nemá souvislosti.

FRANTIŠKA i MISTR se objeví na galerii, MISTR je opět oblečen ve svém kaftanu.

PROFESOR (*ho zve mohutným gestem ke stolu*): Přichází s vámi úleva.

ANNA (*pokročí k němu*): Ale jestli spěcháte, nemusíme tady ani jít... Můžem se zastavit u Stromu, tam vždycky dají mně i mým hostům.

MISTR (*sestupuje ze schodů*): Stůl tedy prostřen. Hrnky nality. Ve vzduchu tkví vůně kávy. A duch nebohého již zasedá k poslední hostině. Vzpomínám si právě na den pátý. Jsme povoláni do školy – nějaký učitel. Jeho srdce nevydrželo zatčení dvou synů. Vejdeme, a tu spatříme na chodbě mnoho podivných křížů, které nebohý ještě za života sbíral. Nejvíce však mě zaujme socha nade dveřmi. Tělo je zhotoveno z bajonetů, údy ze zrezivělých hlavní, hlava z miny a věnec namísto z trní složen z vystřílených patron. Dřevo kříže je umně poskládáno ze starých pažeb. Poslední dílo nebohého. Chci hovořit, abych dodal útěchy, ale nechtějí mi naslouchat, poukazují na onu sochu. Jsem tázán, zda mohou mít v takové době nějakou váhu slova. Oni touží, aby kříž byl sňat a vyměněn. Ptám se: za co? Odvrátili se ode mne, neboť se domnívali, že jsem nepochopil.

ANNA (*zvedá rovněž hrneček k ústům, náhle jej opět položí*): Co když to je zase otrávený?

PROFESOR: Ale Aničko! *(Staví rychle hrníček na stůl.)* Pijeme tu kávu společně už nejmíň deset let. *(Vylévá hrnek za zády do kbelíku.)* A to, co říkáš, zní jako příliš strašné obvinění.

LEOŠ *(k ANNĚ):* Skutečně, nechápu, nač ty připomínky!

ANNA *(k MISTROVI):* Moc bych se nedivila. Tamto mlíko stejně patřílo spíš mně. Ale co – teď je to jedno. Jestli naposled, nebo už nikdy. Radši se už nenapiju... *(K MISTROVI.)* Nerozmyslíte si to *(nedůvěřivě)* jako všichni? Začnu se radši loučit. *(Dojde k PROFESOROVĚ.)* Třeba jako ty. Takys mi toho nasliboval. Ale věděla jsem, že ty mě nepotěšíš. *(Obejme ho.)* To spíš já tebe. Teď hned tak někoho nenajdeš, až na tebe padne strach z výsledků. Ale já ti přeju, abys našel. *(Dojde k LEOŠOVI.)* Tak teda už zase jdu. Slibovals mi, že mě přijmeš v tom svém domě. Ale racek se ještě ani nevylíhl! Už mě teda asi nepřijmeš. Jdu! *(Pauza.)* Já vím, ty bys raději viděl, jak mě vynášejí, on by nejradši viděl všechny lidi, jak je vynášejí, měl bych aspoň míň práce.

LEOŠ *(prudce):* Anno, žádám tě znovu důrazně, zanech těch připomínek!

ANNA: Ale já tě přesto zvu. Kdybys někdy zabloudil do těch končin, můžeš se klidně objevit. Třeba v noci. *(Jde k FRANTIŠCE.)*

FRANTIŠKA *(vstane, prudce):* Je to všechno odporné. Den po tatínkově smrti. *(O MISTROVI.)* Má pravdu. Nedá se tady žít.

ANNA: Tak vidíš – a najednou tu s nimi zůstaneš sama. Večer, až začnou vycpávat ty svoje kočky. *(K MISTROVI.)* Když jsme se prvně setkaly, myslela jsem, že po mně střílí. Ale pak jsem

poznala: jen tak křičí, aby lidi nepoznali, že je nešťastná. Nemohla pochopit, že se člověk může vdát taky bez lásky, jenom aby si trochu pomohl. (*S jakousi trochou omluvy k FRANTIŠCE.*) Taky jsem to s ním neměla lehký... (*Bere si cigaretu. K MISTROVI.*) Jenom jsem nechtěla opustit starýho chlapa nad hrobem... (*K FRANTIŠCE.*) Nikdo ho neotrávil... On sám, už nechtěl čekat... To ty nepochopíš... (*K MISTROVI.*) Ale doma jsem tu nikdy nebyla. (*Zapaluje si.*) Třeba se teď dočkám svého vlastního... (*Zapotácí se, marně se snaží zachytit stolu, sesune se na zem.*)

MISTR se nakloní nad ní; zvedne jí hlavu. Vztyčí se opět.

LEOŠ (*rozpačitě*): Jste svědky – všichni – vybízeli jsem ji, skoro žádal, aby nechala těch připomínek. Rozčílilo ji to zřejmě. (*Dojde k Anně, i on se nad ní skloní.*)

PROFESOR (*poklekne k ANNĚ*): Milostivý pane, vždyť ona už nedýchá! (*Prohlíží si ji, s hrůzou.*) Jak křečovitě svírá dlaně. A ta ústa. (*Nakloní se a vytáhne jí z úst cigaretu.*) Vždycky jsem jí rozmlouval ten zlozvyk.

LEOŠ: Ale tak najednou! Vždyť to může vypadat, jako by snad opět někdo namíchal jed, ačkoliv jsme přece viděli, že nikdo nic nemíchal.

FRANTIŠKA se skloní k ANNĚ; potom ustoupí o několik kroků.

PROFESOR (*nadechne*): Ta vůně. (*Čichá k cigaretě.*) Jako když jste ještě (*k LEOŠOVI*) s ubohým bratrancem natírali kožíšky těch vašich šelem. Jakoby mandlová vůně.

FRANTIŠKA: Měla jsem hned večer běžet pro policii... *(Ustoupí.)*
Ale věřila jsem, že nikdo z nás by nebyl s to něčeho takového...
Lžu! Bála jsem se toho strašného, co by se mohlo ukázat... Včera jsem ještě mohla věřit, že čas všechno nějak vysvětlí. A jestli někdo zavraždil *(k MISTROVI)*, pak jste to byl vy! Ale teď nevím! Nic. Jenom, že musím něco učinit!

MISTR: Není třeba činit víc než vstát *(ukáže ke dveřím)* a vydat se na cestu. Jestliže někdo pozdvihl ruku, neodvází se s sebou. Děsí se toho místa... *(Velkým hlasem.)* Je přimknut k tomuto světu zde. Zajat v jeho zdech, omámen jeho parami. Nenažde v sobě síly, aby překročil tento práh. Ale vy ostatní, nač čekáte? Tam není úzkosti ani nedůvěry, tam vstoupí jen ti, jejichž duše jsou čisté jako písek dun... Následujte mě, dokud je čas! *(Uchopí ANNU do náruče, stoupá s ní vzhůru po schodech. Mluví seshora.)* Ubohá – nebude jí dopřáno blažené útěchy a nespátí hvězdy klesající nad písečnou dunou. Ale tu – uprostřed poutníků – již přicházíte vy, její nejbližší – pevně k sobě přimknuti žalem, vaše bolest vám dodává síly. A již jsou vztyčovány bílé věže a jedna z nich ponese i její jméno. *(Odchází s ANNOU v náručí.)*

LEOŠ *(pokročí k ostatním):* Ale to všechno... připadá mi, jako by všechny věci tady *(dívá se na PROFESORA a couvá před ním)* odpusťte, dotknu-li se někoho, byly tak trochu přiotrávené. *(Zlomeně.)* Bojím se, že venku přece jen došlo k nějakým závažným změnám a my tedy snad bychom se měli skutečně k sobě přimknout a potom dokončit její dlouhou, ale radostnou cestu. *(Tiše a výrazně.)* Na blaženou poušť!

Tma.

Obraz čtvrtý

Tamtéž o chvíli později.

LEOŠ klečí u krbu, vedle něho několik velkých encyklopedických svazků. Vytrhává právě list, hází jej do krbu. Snaží se rozškrtnout sirku, ale ruka se mu příliš chvěje. FRANTIŠKA jde přímo ke krbu, sebere vytržený list, čte jej.

LEOŠ: To jsou jen různé definice a tak – o jedech. Myslel jsem, že by mohlo vypadat podezřele – takové věci v knihovně. Asi si myslíš, tohle není rozumné. Ale tys byla vždycky lehkomyšlná jako dítě. Po tatínkovi. Nevím, jestli si to uvědomuješ, ale možná že se tady děje cosi, bojím se to vyslovit, ale téměř zlověstného. Kam se oblékáš?

FRANTIŠKA: Musí přijít policie!

LEOŠ: Souhlasím. Snad jsme skutečně svědky řádění nějakého šílence nebo možná i zločince. Ale zároveň mě napadá: myslíš, že je-li mezi námi, dopustí, aby kdokoli z nás odešel a přivedl pomoc? A i kdyby dopustil, víš, co bude pak následovat? Ano, běžel bych první dolů a prosil bych: přijďte, prohlédněte, tak trochu sejměte otisky prstů, vykonejte výslechy. Ale víš, kdo bude vyslýchán? A čí otisky budou sejmuty? Tvoje i moje. Kolik lidí u nás na oddělení čeká na tuto příležitost, aby na nás vrhlo podezření zločinné rodiny. A můj projekt bude konečně prohlášen za nedůstojný a já budu nelítostně odstraněn z oddělení... *(Krade se ke dveřím, pokouší se nepozorovaně za zády zamknout.)* A pak je už cesta otevřena k nejstrašnějším událostem. Nepatrné pohnutí a vše se sesype na nás! A my staneme před nějakým třeba tak trochu nezkušeným tribu-

nálem a budeme se marně hájit z nejstrašnějších zločinů.
(*Podarí se mu zamknout.*)

FRANTIŠKA (*užasle*): Nech tam ten klíč!

LEOŠ: Nemysli si, že chci jen tak nečinně čekat. Nedávno nám bylo na oddělení zdůrazněno: Iniciativa? Ano! Ale čí! Dávám ti slovo. Jsem rozhodnut. Mám už dokonce tak trochu jistá podezření na několik lidí tady. Vše se dá vyřídit v tichu a bez zbytečného ohrožení. Záleží mi jenom na tom, aby nikdo neztrácel hlavu. Podívej se na mě. V takové situaci a neztrácím ji!

FRANTIŠKA: Dej mi ten klíč!

LEOŠ: Myslím i na tebe. Vždycky jsi toužila po takové situaci, ve které by ses mohla projevit. Ne, nebuď skromná, vím o tom. Dokázat něco neobyčejného, zachraňovat. Hájit hodnoty. Teď můžeš prokázat svoji sílu a chránit hodnoty. A čím začneš než tou největší – životem?

FRANTIŠKA: Život tady? S vámi?

LEOŠ: Ano, chápu – chceš odejít... I já... přece už od počátku chci. Ale právě proto musíš tak trochu ty a doufám, že snad i já – přežít. Nepovažuj to za zbabělost, ale za úkol. My dva jsme poctiví a schopní. Jsme, jak my říkáme, tak trochu výkvět, sama to víš, kdo by pak zůstal, kdybychom ani my nepřežili. (*Vrací se ke krbu.*) Snad bychom měli odklidit všechno, co by mohlo sloužit jako nástroj k dalším zločinům. Mám na mysli třeba ty knihy, z knih se často čerpají náměty k těm nejhorším zločinům. (*Hází je do krbu.*) A taky tady (*ukáže na obraz*)

kolikrát se vraždilo ve jménu obrazů. Teprve potom budeme moci v klidu a důstojně odejít.

FRANTIŠKA: Ale já nechci odejít... Kam? Copak víš, kam odejít?

LEOŠ (*se zarazí*): Tak vidíš – začínáš se opět ptát tak trochu rozumně. Musíme vlastně vytrvat. Tady je místo, kde žil tatínek, tedy tak trochu posvěcené. (*Sundává obraz, snaží se jej vsunout za almaru.*)

FRANTIŠKA: Nechci odejít, ale bojím se zůstat... Bojím se tebe i strýčka. Co se to s námi děje? (*Na okamžik podlehne naději, že jí může porozumět.*) Přestaň, jaký to má smysl? Sedni si! A řekni, co se to s námi děje? (*Když se LEOŠ nedívá.*) Anebo ty nemůžeš? Děsíš se? Zamkl jsi, abych nemohla ven... Máš strach o mě, nebo se děsíš..., čeho? (*Tiše.*) Nebo ty sám... byl jsi to ty sám?

LEOŠ (*užasle*): Já... Víš přece, že bych ani kuřeti nezkřivil vlas!

FRANTIŠKA: Kdo tedy? Byl to snad přece on (*ukáže vzhůru*) s těmi divnými řečmi? Nebo strýček? Anebo někdo, koho neznáme, kdo se skrývá?

LEOŠ: Pst! (*Rozhlédne se zděšeně.*) Nevím. Přísahám, že se tu děje cosi podivného. Ta vůně hořkých mandlí, podivný příchod toho muže s ještě podivnější truhlou, volání po telefonu, něco, čemu nerozumím a zároveň se tak trochu děším porozumět. (*Běží za ní, bere ji za rameno, šeptá.*) Ty to nechápeš, neznáš všechny souvislosti, byla jsi vždycky lehkomyšlná a taky pamatuješ málo, ale my na oddělení říkáme: někdy je lepší neporozumět, když chceš přežít. A ty přece chceš!

FRANTIŠKA: Nevíš tedy, kdo... (*Ustupuje před ním.*) Nechceš vědět!
A div se netřeseš, když se přiblížím ke dveřím.

LEOŠ (*rozhořčeně*): Vždyť jsem tvůj muž. Bojím se o tebe. Chci zachránit tvůj život. A tvoji důstojnost. A ty mne podezříváš? (*Pauza – vidí, že FRANTIŠKA před ním ustupuje.*) Bojíš se? To nesmíš. My říkáme na oddělení... (*Zarazí se.*) Podívej se na mě, v takové chvíli, nebojím se, zachovávám rozvahu, chráním naše životy. (*Schovává rádio do almary.*) I tohle může někdy vyvolat nelibost, už tolikrát vyvolalo. (*Dojde k barometru, sní má jej.*) A ovšem tohle – všechno, co ukazuje do budoucnosti, ostouzí vlastně přítomnost. Zatímco ty v takové chvíli chceš běžet ven a oslabit naše řady.

FRANTIŠKA (*vezme ze stojanu pušku*): Dej mi ten klíč!

LEOŠ (*nevnímá ji*): A šelmy... (*Jde ke skříni a vytahuje kočky, hází je do almary.*) Už ten pohled na ně podněcuje krvelačnost. A křeslo, vzpomínáš si na tu pověru? (*Zvedá od krbu sekyru.*) Ale možná, že právě ono spíš vybízí ke klidu. (*Váhá.*)

FRANTIŠKA: Dej mi klíč! Nemáme čas.

LEOŠ: V mé kapse. (*Drží v ruce sekyrku, zvedá ji nad hlavu, jako by FRANTIŠKA na něj mířila.*) To strašné je, že když neznáme vraha, neznáme jeho zvyky a tedy skoro ani nástroje, které mu mohou sloužit.

PROFESOR (*vstoupí, jde k místu, kde visíval barometr, zírání na už opět prázdnou stěnu, potom se obrátí ke krbu*): Je tu zima. Co Anička odešla, nikdo nezatopí. Pamatuji se, když jsem ještě

dlel ve výkonu, nejstrašnější zima nepanovala, když rozsudek byl konečně vyneseno, ale naopak, než vznesli obvinění.

FRANTIŠKA odložila pušku a rychle obléká plášť.

PROFESOR (*k FRANTIŠCE*): Ty se chystáš? Ale co když tě bude zapotřebí právě tady? Tam tě budou darmo vláčet po výsleších! Tady je třeba jednat.

LEOŠ (*k PROFESOROVÍ*): Souhlasím hluboce s tebou. Taky nesnáším nečinnost a nejvíc snad ustrašenost nebo zbabělost. Ale ona je prostě umíněná tak trochu jako dítě. (*Rozhodí rukama.*) Vidíš, že já dělám všechno, co je v mých silách.

PROFESOR (*laskavě k FRANTIŠCE*): Čtu ti v očích, že se chceš zase bouřit. Myslíš si: oni se bojí a já jediná můžu jít a přivést záchranu. Ale jak víš, že ti lidé, ke kterým se chceš uchýlit, ti přinesou záchranu? Světská spravedlnost. Já byl v jejich rukou! (*Pohoršeně.*) Copak můžeš důvěřovat někomu víc než nám? Já například mohu přinést důkaz o své nevině. On mi ji dosvědčil. (*Ukáže vzhůru.*) A vidím na tobě, že aspoň jemu důvěřuješ... Je to výjimečný člověk. Pokud je mezi námi... nemusíš nikam spěchat. Tak vidíš, holčičko, uklidni se. (*Svléká jí něžně plášť.*) Pamatuješ, co o tobě říkal tatínek? Jsi jako dítě, pořád jako dítě. Vzplaneš a uvěříš svým vidinám. Může jít přece o nešťastnou shodu okolností. Nebo Anička sama... Víš, jak se tu cítila nešťastná, a navíc ta rána... Tak vidíš... Musíš se přemoct, být trochu trpělivá. (*Posazuje ji do židle.*) Víš, že jsem to s tebou vždycky myslel dobře...

FRANTIŠKA si sedá do židle, je náhle unavená a skleslá.

MISTR (*se objeví, rozhlédne se po vybrakované místnosti*): Je uložena vedle svého muže. V jejích tvářích se zračí klid, který tak marně hledala zde – (*Ukáže na místnost před sebou.*) A vy? Rozhodli jste se? Vyrazíme neprodleně. (*Pauza.*) Tušil jsem vaše rozhodnutí. Když bolest krutě dopadne, lidská duše zatouží po vysvobození. Jsem připraven vést vás.

PROFESOR (*rozpačitě*): Ovšem, chystáme se, ale chtěl jsem vás napřed jménem nás všech požádat, abyste nám všem svým svědectvím pomohl nalézt pravdu. Sám vidíte, jak podivné a strašné události se tady zběhly. Vy jediný, neznámý a nepřítomný tady v oné osudné chvíli, můžete dosvědčit i nepřítomnost některých z nás... A tak napomoci spravedlivě rozsoudit a oddělit nevinné od těch, kteří se popřípadě mohli dopustit...

MISTR (*k profesorovi – neochotně*): Vzpomínám si právě na den šestý. Jsem povolán k mladičké vdově po lesníkovi. Byl právě nalezen s prostřelenou hrudí nedaleko vlastních vrat. Pronáším slova útěchy, ale ona netouží po útěše, jen po pomstě a potrestání. Ale což vinní se neoddělí sami? Odcházím tedy s truhlou a přemýšlím, proč jsem žádán, abych činil jiné, než proč přicházím. A tu stále více zoufalý cítím, že lidé netouží po slovech, ale po činech. A z mého zoufalství zvolna vyvstává představa. (*K ostatním.*) Ještě váháte? (*Lhostejně.*) Chcete-li oddělit nevinné, je zde mezi vámi jeden, sám pravil, že v osudné chvíli nepřítomen stejně jako já. Nemohl se tedy podílet na žádném činu. Ať tedy on spravedlivě rozsoudí, toužíte-li tolik býti rozsouzeni. (*Pokyne k PROFESOROVĚ a odvrátí se od ostatních.*)

LEOŠ (*užasle*): Strýček?

PROFESOR (*ohromen*): Já? Ale já přece neumím vyšetřovat, byl jsem právě naopak jenom vyšetřovaný... A potom oni – jsme jedna rodina. (*K FRANTIŠCE i LEOŠOVI.*) Slyšíte? Tak se mi důvěřuje! (*K MISTROVI.*) Ale co dokážu já nalézt? Nikdy jsem nepátral. Má jediná zkušenost zatím bylo pátrat v minulosti lidstva... (*Pauza. Vzhledne vzhůru.*) Vy tedy trváte, abych já? Netušil jsem, když se setkáváme tam venku na Liščích pláních, že z toho pro mne vyplyne taková povinnost. Snad tedy ano. Je to skutečně mou povinností: vůči rodině, nebohému bratranci a jeho nebohé vdově.

LEOŠ (*se vzpomíná*): Ale s tím nemohu souhlasit... (*K MISTROVI.*) Chápu vás – zajisté, pokud jste ho spatřil... (*Důrazně.*) Ale mléko mohlo být nalito předem... A strýček vlastně (*s hrůzou*) kdo jiný by připadal v úvahu... (*O FRANTIŠCE.*) To dítě tady... (*S rozhořčením.*) Nechci to ani vyslovit: nebo snad já... (*Jde ke dveřím.*) Domníval jsem se, že jestli někdo bude tak trochu pověřen – tedy snad vy a já... ale takto – odmítám se zúčastnit... (*Pokouší se za řeči vsunout klíč do dveří, nedaří se mu to.*)

PROFESOR (*vykřikne*): Nesahat na nic! (*Zlomeně.*) Ne, zdá se mi, že nemohu. Nemám tu zkušenost. A také, jak mohu křičet, když nevím, zda nejsou nevinní? (*K LEOŠOVI.*) Nedotýkej se! Ano, tedy já! (*Vzhůru.*) Mlčíte? Tedy skutečně já... Snad jste byl vyslán i proto, abych já byl po všem ponižování vyzdvižen... (*Vzhůru.*) Ale tážu se vás: proč? Proč by to činili? A jiných tu přece už není!

LEOŠ (*k FRANTIŠCE, třese jí*): Mělas pravdu, snad by dokonce bylo lepší opustit dům. Ale kam jít? Na oddělení jsme kolikrát poznali: Jsou chvíle a neuchýlíš se.

PROFESOR (*postaví se před dveře*): Teď neuprchnete! Bojíte se odhalení? Uprchnout (*s hrůzou*) a mě tu zanechat? (*Žalobně k MISTROVI.*) Oni oba nenáviděli každou zmínku o poušti. Když ubohý bratranec snil, jak odchází, když hovořil o karavanách, posmívali se mu a drželi ho v jeho křesle. A mně, když jsem se chystal ho vyslyšet, se spílalo těmi nejstrašnějšími slovy. Nemají nic, k čemu by se upřeli kromě těch zdí a koček tady. Jaká hanba pro člověka. (*Velkým hlasem.*) Člověk se stává člověkem tím, že směřuje k stále větší spravedlnosti. Ale vy jste nesměřovali k ničemu. Nehýbat se! (*K LEOŠOVI, který se opět pokouší odemknout.*) Posedl tě strach? Vás oba! Protože v téhle chvíli tu stojím já, jediný nevinný mezi vámi. Klíč! (*Jde k LEOŠOVI, vytrhne mu klíč, stoupá vzhůru k MISTROVI.*) Nenáviděli každého, v jehož srdci klíčila touha po spravedlnosti. Teď, když jsou odhaleni, chtěli by uprchnout. (*Pokládá klíč na zábradlí před MISTRA.*) Ale není kam! (*Křičí.*) Poušť je vám uzavřena! Nikdy ji nezahlednete, nikdy nedojdete útěchy, pro vás už není místa, kam by nezasahovala vaše úzkost.

LEOŠ (*se odhodlá k zoufalému odporu*): Jenže, bohužel, jak se zdá, ani pro tebe tak trochu není takového místa.

PROFESOR: Co tím chceš říct...? Nebo bys snad rád obvinil mne? (*Pauza.*) Ale má nevina může být kdykoliv potvrzena. (*Čeká.*) Svědectvím nad jiné pádným. (*Čeká; vzhůru.*) Mlčíte? Vždyť vy sám jste mě navrhl! (*Pokročí vpřed – velkým hlasem.*) To jsem přece já! Sám jste svědčil. Spatřil jste mě v onu osudovou chvíli tam na Liščích pláních. Jak bych se tedy mohl dopustit čehokoliv fyzicky nepřítomen?

LEOŠ (*opět ožije*): Proč ne? Opakuji: mohls mít jed už pár dní tak trochu v záloze. Namíchal jsi ho a pak odešel!

PROFESOR (*pohoršeně*): Ale to přece je strašné obvinění! (*Ustupuje k MISTROVI.*) Vy k tomu mlčíte? Má to znamenat, že ani já nejsem vyňat z podezření? Ale mohu přece přísahat, že já neučinil nic! (*K ostatním.*) Ty mě přece znáš, holčičko, pamatuješ se, když jsi byla malá, už od čtyř let jsi říkala: strýčku, tebe se nebojím! (*Pauza.*) A když tvoje matka odešla... kdo se víc snažil ti ji nahradit? Ty mlčíš? Tak tedy to strašné obvinění už zní i z tvých úst? (*K MISTROVI.*) A vy, který jste měl podepřít moji nevinu, můj utěšitel? (*Rozběhne se po scéně, zastaví se před místem, kde visíval barometr.*) Ano, přiznávám se, dopouštěl jsem se různých nepravostí. Ještě jako student, kradl jsem knihy... A později přijímal od žáků dary, které byly vlastně úplatky. A učil jsem mnohokrát začerňovat tuší pravdy a memorovat lži... Dokonce jsem tvrdě vyžadoval od žáků, aby popřeli, čemu jsem sám věřil... A tam ve výkonu... uvedl jsem při výsleších i jména stejně nevinných, jako jsem byl já – ale travič? V životě každý jed se mi hnusil. Ani alkoholu jsem nepožil. Můj nebohý otec říkával skleničku ke skleničce, skončíš až... (*zarazí se před MISTREM, vykřikne*) ani prášek jsem nepolkl. Můžete pohlédnout na mé ruce (*zvedá chvějící se dlaně*), můžete nahlédnout do mých útrob. (*K LEOŠOVI.*) Proč se tak díváš? Ty mi nevěříš? Ale nemám tajemství! Všude můžete nahlédnout. (*Obrací vzhůru kapsy.*) Nemám co skrývat. Tam je můj pokoj. Jděte a hledejte. (*Na zem dopadají věci z jeho kapsy – náhle jeho ruka strne v kapse.*)

LEOŠ: Ty něco skrýváš! (*Pokročí k PROFESOROVI, napřáhne ruku.*)

PROFESOR vytáhne lahvičku, podá mu ji strnulým pohybem.

(*LEOŠ ji vezme, odzátkuje, podrží proti světlu.*) Tak trochu povědomá vůně. (*Vítězně.*) Mandle. Jakoby vůně mandlí.

PROFESOR (*se vzpomíná*): Ale to... nebylo moje... Někdo podstrčil... onu... Vy mi nevěříte? Vy se domníváte, že to já zabil... (*Rozhlédne se zoufale.*) Nikdo už mi nevěří. Zůstanu opět opuštěn – jen s tím strašným obviněním. (*Vzhlédne k MISTROVI, s hrůzou.*) Ano, už chápu! Nebylo setkání tam na Liščíh pláních... Tím strašnější moje vina... Zamlčel jsem, oklamal. Ve své úzkosti. Předstíral jsem setkání, abych očistil své ubohé stvoření.

LEOŠ (*ohromen*): Tedy to tys vraždil? (*Udělá k němu několik kroků se zdviženou zatátou pěstí.*)

FRANTIŠKA (*náhle vstane*): Ničemu už nerozumím. Chvilí žalobce, chvíli žalovaný. Chvilí soudce – chvíli vrah. Copak jsme všichni zešileli?

PROFESOR (*na okamžik na ni pohlédne*): Přiznávám se. Zhřešil jsem strašlivě.

LEOŠ: Začínám skoro rozumět. (*Žalobně.*) To on porušoval spravedlnost; už jednou byl – a asi ne v tak planém podezření. A poušť? On a na poušť, žít se třeba kobyilkami? (*Žalobně k MISTROVI.*) Vidíme, že jste ho tak trochu pochopil a odhalil. Šlo mu jenom o to, jak v pohodlí přečkat všechny éry. Ale jednou nadejde éra (*vítězně*), stejně ji nepřekáší. A možná už tak trochu nadchází!

PROFESOR: A Anička kvůli mně už není mezi námi. Báł jsem se pozvednout ruku a ukázat... (*Zvedá ruku zvolna proti MISTROVI.*)

MISTR se napřímí a strne jako socha.

(*PROFESOROVA ruka opět klesá.*) Ne, neuvěří, nikdo mi neuvěří. (*Poslední slovo pronese už jenom k sobě. Jde ke schodům,*

vystoupí, zvedne klíč, který dosud leží na zábradlí, sestoupí opět, potom vytáhne pušku ze stojanu.)

LEOŠ ho chce zadržet.

PROFESOR jde ke dveřím, odemyká si.

LEOŠ: Zadržte ho! *(K FRANTIŠCE.)* Co stojíš? Ozbrojl se před našima očima. *(K MISTROVI.)* Mistře, nemůžeme přece připustit...

PROFESOR odemkne, vyjde.

FRANTIŠKA: Strýčku! *(Běží za ním.)*

LEOŠ *(jí zastupuje cestu):* Zbláznila ses? Myslel jsem, dělalas jako by ses už uklidnila...

FRANTIŠKA vyběhne za profesorem.

(LEOŠ neví, má-li ji následovat. Udělá několik strnulých kroků, nervózně.) Počkej, počkej přece! *(Otočí se k MISTROVI.)* Měl bych asi za nimi... Žena je slabá a on je ozbrojen. I když mi něco říká, že proti ní zbraň nepozvedne! *(S hrůzou.)* Co když uprchnou? *(Pauza.)* Ano, máte pravdu – teď, když je odhalen, nemá už naděje... Ale Františka je jako dítě, nikdy nevíte, co právě učiní... *(Pauza.)* Ano jistě, na ní teď ani tak nezáleží... setrvám tedy s vámi, jak říkáváme na oddělení, tak trochu z očí do očí. *(Za okamžik.)* Kdo by si to o něm pomyslel? Hovořím o něm. *(Sbírá ze země předměty z profesorových kapes.)*

Ozve se slabý výstřel. LEOŠ ustrne skloněn nad zemí. Při dalším výstřelu sebou trhne.

Jaká dokonalá přetvářka. Tolik let úplné přetvářky. Ale to způsobil výkon. U nás na oddělení jsme zjistili: do výkonu lidé přicházejí poctiví, ale vracejí se nám někdy tak trochu jako zločinci. Tušil jsem to o něm. Od první chvíle, kdy jsem tam nahore ucítil tu vůni, jsem to tušil.

MISTR zvolna sestupuje směrem k němu.

(LEOŠ ustupuje pozpátku.) Jeho strašnou vinu. Chcete asi vědět, proč jsem ji kryl svým mlčením? Přiznám se: bál jsem se vyslovit. Jsem zvyklý hledat tak trochu povzbuzení, než se vyslovím. *(Je až v rohu místnosti.)* Ale i tak. Rozpomeňte se. Snažil jsem se naznačit..., ale vy jste mi nedopřál sluchu. Uvěřil jste snad jeho lichocení? On *(žalobně)* nikdy nehodlal odejít na poušť. Pohrdal jí! Co pro něj znamenala? *(S přehnaným rozhořčením.)* Kopec písku.

MISTR si všimne houslí na skříní. Sundá je.

Nevěříte mi? Ujišťuji vás, od první chvíle, kdy jste vstoupil, cítil jsem hluboce: to vstupuje přítel. Nemyslím jen tak přítel, ale v tom nejkrásnějším, ve věčném slova smyslu: přítel, na jakého čekáme celý život. A pak, když jste promluvil, jako by blesky vstupovaly do mého vědomí. Mnohokrát jsem tak trochu i věřil, že jsem našel svoje pravé poslání, ale teď najednou jsem pochopil: jaká prázdnota za mnou, kolik zbytečných let. Bohužel i moje práce na oddělení. K čemu jsou domovy? Jen schránka zločinům. K čemu kočky, k čemu manželství? – Těch dnů tady – všechno promarněno. Ale snad, jak jsme vždycky říkali na oddělení: je lepší začít znovu nežli přijít pozdě. V této chvíli cítím: už usiluji o jediné: Nastoupit tu blaženou cestu s první karavanou! A pak ponořen do vlahého písku

čekat na fata morgany. Už jako malý miloval jsem fata morgany a vlastně po celý další život jsem se upínal jenom k nim! (*Poklekne, šmátrá rukama kolem sebe, užasle.*) Já ho hmatám! Ten vzcházející svět. Novou éru. Písek. Už chápu. Poušť může být všude... záleží jenom na nás... jaké štěstí, jaká blaženost... Odpoutávám se... začínám znovu budovat svět... z písku... Jdu, kam chcete. A volám k ostatním: Musíte se mnou!

MISTR (*dojde k němu s houslemi*): To jsou vaše?

LEOŠ (*vstane, ustupuje před ním, ruce za zády*): Hrával jsem na ně... Ale teď, když se chystáme na tak dlouhou cestu? Vy mi nevěříte?

MISTR: Právě proto.

LEOŠ (*s hrůzou*): Vy mi nevěříte? Co mám učinit? Jaký důkaz nebo snad i oběť mám přinést, abych vás přesvědčil?

MISTR: Směl bych tedy prosit? K dovršení všeho, ať zazní hlas flétny a houslí. Když unaveni uléhají poutníci po boku velbloudů, tu z hlubin noci vytryskne ta něžná melodie (*napřahuje housle*) a hvězdy už začínají klesat, až srdce usedá.

LEOŠ bere od něho housle, váhavě si je nasazuje, začíná hrát.

Tma.

Flétna i housle hrají dál svou melodii, potom housle umlknou a flétna sama dohrává.

Obraz pátý

Tamtéž o chvíli později.

MISTR sedí v křesle s pohledem nehybně upřeným před sebe.

FRANTIŠKA (*vstoupí, rozhlédne se*): Vyrvala jsem mu pušku, ale bylo už pozdě... Snažil se mi ještě něco říct... Ale nerozuměla jsem. (*Tiše.*) Pojd'te. Musíme ho odnést! Proč tu není můj muž?

MISTR (*vstane*): Odpust'te paní, byl jsem unaven.

FRANTIŠKA: Kam šel? Když je nejhůř, snaží se, aby nebyl k zastižení. Strýček tam leží na zemi... Nemůžeme ho tam tak nechat, i když snad udělal, co udělal! (*Dívá se na MISTRU.*) Vás se to ovšem nemusí týkat!

MISTR: Jste sklíčena. Potřebujete vstoupit do jiného světa, ulehnout, nad sebou vzduch, který nepřestává být čirý. Já vás dovedu. (*Posadí se opět, nemluví teď k ní.*) Když se vracím unaven svými povinnostmi, omámen podivnou směsí plynů, kterou nasákl vzduch, ohlušen řevem ampliónů, usednu do svého dřevěného křesla a dívám se na stěnu před sebou – a tu nejdříve spatřím je – v dlouhé řadě ty, kterým jsem se marně pokoušel přinést útěchu. Ale pak uzřím ji v průzračném tetelení od obzoru k obzoru se táhnoucí. Zastavil se hrůzný koloběh a vzduch je vyčištěn. Rozplynula se hrůza a bolest ustala. Slunce zvolna stoupá po bělavém nebi a krystalky metají světla. Přicházíme. Jenom naše kroky zní. Uprostřed písku vaše hlava klesá jak barevný květ. Poklekáme. Velbloudi se vzdalují. Už nás nic neváže. Začínáme znovu. Konečně blažení. Proč ještě váháte? Následujte mě!

FRANTIŠKA: Jediné místo, které mě teď čeká, je policejní stanice. Co když to nebyl strýček...? Nemohu už věřit v nevinu ani vinu. Proč právě on? Proč ne já? Proč ne Leoš? Proč ne vy? Dovedete krásně mluvit, ale co to jsou slova ve světě, kde už se slova zcela vzdálila od činů? Vaše poušť? Co je to ta vaše poušť... Věříte v ni? A co když už jste dávno přestal věřit v cokoli, kromě těch slov, která vám sama plynou ze rtů, stále ještě krásná a stále ještě vábíci? Co byste dělal s těmi, kteří vám uvěřili a chtěli vás následovat do těch blažených míst? Co byste jim mohl nabídnout jiného než jed... *(Zarazí se.)* Snad jste přišel skutečně sloužit a přinášet útěchu. Ale přinášíte jenom hrůzu a smrt. Vám nezáleží na ničem než na vaší vidině. Dovedl byste pro ni... využít všeho... I naší bolesti... A strachu, který jste sám vzbudil. *(Tiše.)* Je to tak blízko: útěcha a smrt – naděje a beznaděje... Víte to... Vy to víte líp než já... *(Prudce.)* Vy to musíte vědět... *(Ustupuje ke dveřím.)* Leoši! Jde z vás hrůza. Vy jediný můžete přinést obojí: útěchu i smrt. *(Prudce.)* Kde je...? Proč nejde tak dlouho?

MISTR: Váš muž? *(Pauza – potom ukáže vzhůru.)*

FRANTIŠKA: Co tam dělá?

MISTR: Odnesen přece. Myslel jsem, že víte.

FRANTIŠKA: On je taky? *(Ustupuje v hrůze.)* Tedy přece ne strýček? *(Chce běžet do schodů, MISTR se jí staví do cesty.)* Tedy ne strýček! *(Ustupuje ke stěně, vrazí do židle, upadne téměř.)* Vy, vy *(vytrhne pušku ze stojanu)* jste vrah!

MISTR: Když jste odešla, zmocnil se ho jakýsi podivný nepokoj. Pravil, že chce jít na poušť, ale když jsem přistoupil blíže, spat-

řil jsem, že se chvěje! Nabídl jsem mu housle, aby se ukonejšil hrou. Náhle však zmocnila se ho únava – ustal ve hře a jeho rty šeptaly: odejít... Přistoupil jsem k němu, ale bylo již pozdě. Jako by jeho srdce nevydrželo tu trýzeň! Ale věřím, že jeho poslední pohled spatřil ony prostory, snad i bílé věže, které toužil vztyčovat.

FRANTIŠKA: Tedy vy. Připlížil jste se k nám nic netušícím. Ale proč právě k nám? Proč právě nás jste chtěl vraždit? (*Nabíjí patronu do pušky.*) Od první chvíle, kdy jste vstoupil, měla jsem do vás pustit všechny.

MISTR: Jaká jste krutá, paní! Neučinil jsem více, než uposlechl hlasu vašeho otce, který mě povolal. Zemřel, neboť už neměl sílu žít... A jeho žena, kdo mohl tušit, že v rozrušení sebrala tam nahoře cigarety, které předtím nasákly jedem? Chtěl jsem jenom vás všechny vyvést z tohoto poznamenaného domu. Proti nikomu jsem nepozvedl ruku. (*Jde proti FRANTIŠCE.*)

FRANTIŠKA (*míří na něho*): Nehýbejte se!

MISTR (*odvrátí se od ní*): Stále znovu si však připomínám onen den sedmý, kdy jsem povolán s ostatními k lesu. Jedna z žen se ještě pohne. Nakloním se nad ní, abych jí svým slovem poskytl útěchu. Tu spatřím z jejích rozdrásaných úst vytékat krev a v jejích očích takovou hrůzu, že se vztyčím. Začínám chápat, že slova nepomohou, že je třeba lidi vyvést a začít znovu!

FRANTIŠKA (*vášnivě*): Ano... vy to víte... Je to tak blízko... A tak tedy vedete ty, kteří se skloní a z úzkosti anebo ze zoufalství přijmou vaši výzvu, vedete je tam, kam jedině je můžete vést.

Tam už nikdo nepoznává, jestli byl oklamán. Tam už se nepoznává nic!

MISTR (*stojí proti ní*): Pamatuji se: lesík prosvítá, pět vojáků stojí a čeká, zatímco my hloubíme v louce. I tu nebohou musíme pokrýt hlinou. Poznal jsem, že nelze poskytnout útěchy, neboť slova nejsou slyšena, a jsou-li slyšena, přicházejí pozdě a nemohou nic změnit. Co tedy učiním, když jsem jenom slabý a sám?

FRANTIŠKA (*vyzývavě*): Ale co uděláte s těmi, kteří se neskloní? Myslel jste si, že i já se poděším, pokleknou a budu prosit, abyste mě vyvedl, a vy mi potom namícháte jed. (*Pozvedne pušku.*) Neřeknete už nic?

MISTR: Má slova tedy nedošla ani vašeho sluchu. Já vás neobviňuji – jenom vy mě. A přece podán bude opačný důkaz, neboť vy jediná zůstanete a budete třímat zbraň!

FRANTIŠKA: Nedovedete ani v poslední chvíli litovat? Kdo jste? Proč jste přišel k nám? A odkud jste se vynořil? (*Pauza.*) Jste sám... anebo vás poslali... Vstoupil jste k nám... Anebo jste vstoupil do všech domovů? Dobře! (*Váhá.*) Vy jste také nezával. (*Zamíří, chystá se vystřelit.*)

MISTR (*klidně*): A nastává mi den osmý. Každému nastane. Den osmý. Pouť se počíná. Vyprahlost. Tma a ticho. Už čekají, aby mě přivítali. A hvězdy klesají, až srdce usedlo. (*Pauza.*)

FRANTIŠKA (*skloní náhle pušku*): Nemohu... (*Otočí se.*) Co je dáno vám, já nemohu. Jsem příliš – unavená. (*Pauza.*) Jako byste proti mně nestál jenom vy, ale celé vojsko. Všechno zlo světa.

Náš bezpodmínečný a neotřesitelný osud. *(Jde tápavými kroky ke stolu, odloží pušku. MISTR vystupuje po schodech vzhůru, zmizí za zástěnou.)* Co zmůžu sama proti všemu? Čemu se vzpírám? *(Jde zvolna k oknu.)* Orel už dávno ulít, čimšník shodil lístky, brouci jsou zalezlí v puklinách země – všichni jsou mrtví – nic se nepohne a já jediná mám nést to všechno? Žít jenom pro nenávisť? Žít jenom pro to, abych nesla dál tenhle dům..., ty strašné události. *(Ustupuje ke dveřím.)* Žít jenom proto, že snad jednou bude přemožena i smrt a s ní všechny přízraky? Poslední místo, kde jsme se mohli cítit lidmi. Snad se dalo uchránit, kdyby v nás nesídlilo tolik hrůzy. *(Dojde pod schody.)* Ale teď sem vstoupil přízrak. Uslyším jeho vábící hlas, kdykoliv se probudím uprostřed noci.

MISTR zvolna sestupuje ze schodů. Nese na rameni rakev. Odloží ji.

Posel z jiného světa. Anebo vtělení našeho světa? – *(Otevře dveře. Čeká – užasle.)* Tam leží puška. Je nabitá. Vy mě necháte odejít, po tom všem? Jediného svědka?!

MISTR: Není svědků, kde už dlí jenom dva. Vy jste můj svědek a já váš. Vy víte o své nevině a já o své. Naše svědectví se ruší navzájem. Ale já vím, i když nyní odcházíte a pohrdla jste předtím vším, co jsem vám mohl nabídnout, jednou stanete před mými dveřmi...

FRANTIŠKA se otočí a vyjde.

Neboť pochopíte, že jsem neučinil více, než chtěl přinésti útěchu a řeknete: Ved'te mě tam, kde není bolesti. Jak smutné pohrdnout vším, ani neupřít oči do dálek. *(Pauza.)* Jak odvážné odcházet a nemít naději! *(Během řeči zvedne ze židle pečlivě*

složený obal, navléká na rakev.) Někdy častován těmi strašlivými slovy nepochopení, jakými mě zahrnula i ona, obviňován z takových činů – se lekám: co když skutečně ani poušť pro ně není nadějí a útěchou? Co když nechápou má slova a zmocňuje se jich děs? Snad nevolím správnou chvíli příchodu – ale což by jindy nebyli ještě méně ochotni mě vyslechnout a uvěřit? *(Rakev je připravena, ještě ji odloží.)* Ale já – vidím ji přece! V průzračném chvění. Písek, temná skaliska ční k nebesům. Znějí zvony karavan a zdáli řev lvů a bekot antilop. A uprostřed v mělké prohlubni čeká už písečné lůžko, aby mě přijalo. Přicházím a klesám. A hvězdy už sestupují, až srdce usedá. Poušť! Má naděje. Tolikrát slibovaná musí přece být. Víím, že jest. Jediná útěcha a naděje světa. I oni to vědí. A na moje vyzvání už vstávají, aby se vydali se mnou na dlouhé putování. *(Rozhlédne se.)* Kdož jste ještě zůstali stranou, následujte mě! Poušť čeká! *(Pauza. Hlasitěji.)* Následujte mě – naše pouť začíná! *(Pauza. Rozhlíží se po scéně, velikým hlasem.)* Kdož jste zůstali, následujte mě! *(Potom tedy zvedne rakev a pomalým krokem sám odchází.)*

Opona.

Ivan Klíma
Mistr

Edice Drama

Ilustrace na obálce John Schwegel/Shutterstock.com

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 19. 3. 2021

ISBN 978-80-274-1479-6 (epub)

ISBN 978-80-274-1480-2 (pdf)

ISBN 978-80-274-1481-9 (prc)